

Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

«RISK MANAGEMENT: Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ. ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ»

Καθηγητής: Μακρής Ηλίας

Σπουδάστρια: Πανουσοπούλου Μαρία

Έτος: 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	1
---------------	---

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

Κεφάλαιο 1 "Η έννοια του κινδύνου"

1.1. Η έννοια του κινδύνου.....	2
1.2. Είδη κινδύνου.....	3
1.3. Μέθοδοι αντιμετώπισης του κινδύνου.....	3
1.4. Τεχνικές προσδιορισμού του κινδύνου – Διαχείριση κινδύνου – Στόχοι διαχείρισης κινδύνου.....	4

Κεφάλαιο 2 "Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος"

2. Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι – Τραπεζικός κίνδυνος.....	5
2.1. Είδη χρηματοοικονομικού κινδύνου.....	6
2.2. Διαχείριση κινδύνου.....	15
2.2.1. Εισαγωγή.....	15
2.2.2. Ορισμός.....	15
2.2.3. Στόχοι διαχείρισης κινδύνου.....	16
2.2.4. Παράγοντες που επηρεάζουν την διαχείριση κινδύνου.....	16
2.2.5. Δραστηριότητες διαχείρισης κινδύνου.....	17
2.2.6. Ο ρόλος της διαχείρισης κινδύνου.....	17
2.2.7. Το έργο της διαχείρισης κινδύνου.....	18
2.3. Οι Τράπεζες ως διαχειριστές των χρηματοοικονομικών κινδύνων.....	19
2.4. Έλεγχοι και Κυρώσεις	20

Κεφάλαιο 3 "Η Συνθήκη της Βασιλείας"

3.1.1. Επιτροπή της Βασιλείας.....	22
3.1.2. Στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας.....	22
3.2. Σύμφωνο Βασιλείας I.....	23
3.3. Σύμφωνο Βασιλείας II.....	25
3.3.1. Το νέο σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας.....	25
<i>Πίνακας 1</i>	26
3.4. Οι αλλαγές που δημιουργήθηκαν στους πυλώνες.....	27
3.5. Επιπτώσεις του νέου πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων τραπεζών (Βασιλεία II) στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος.....	28

Κεφάλαιο 4 "Οι συνέπειες της διαχείρισης κινδύνου κατά την διάρκεια της τρέχουσας οικονομικής κρίσης"

4.1. Ορισμός της οικονομικής κρίσης.....	29
4.2. Πως ξεκίνησε η οικονομική κρίση.....	29
4.3. Αναδρομή στην οικονομική κρίση.....	30
4.4. Οικονομική κρίση και Ένωση.....	32
4.5. Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του 2007.....	33
4.6. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η διαχείριση της κρίσης.....	33
4.7. Πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης.....	34
4.8. Μέτρα αντιμετώπισης της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης.....	36
4.8.1. Τα κύρια μέτρα αντιμετώπισης της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα.....	36
4.8.2. Τα κύρια αντιμετώπισης της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης στον τραπεζικό τομέα.....	37
<i>Πίνακας 2</i>	39
4.8.3. Οικονομική κρίση και επισφαλείς χρηματοδοτήσεις.....	40

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

"Μελέτη περίπτωσης: Η διαχείριση του κινδύνου από την Εμπορική Τράπεζα"

1. Ιστορία Εμπορικής Τράπεζας.....	42
2.1. Γενικές πληροφορίες για την Εμπορική Τράπεζα.....	43
2.2. Η πορεία της Εμπορικής Τράπεζας κατά το 2008.....	45
<i>Πίνακας 3</i>	46
3. θυγατρικές εταιρίες Εμπορικής Τράπεζας.....	47
4. Τομείς δραστηριότητας της Εμπορικής Τράπεζας.....	48
5. Δραστηριότητα της Εμπορικής Τράπεζας.....	49
5.1. Τραπεζικές υπηρεσίες.....	49
<i>Πίνακας 4</i>	52
6. Παρεχόμενες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.....	53
7. Κυριότεροι επενδυτές.....	55
<i>Πίνακας 5</i>	55
8. Η οικονομική – πιστωτική κρίση και η πιστοληπτική ικανότητα μέσα στην Εμπορική Τράπεζα.....	56
9. Διαχείριση επισφαλών απαιτήσεων στην Εμπορική Τράπεζα.....	58
10. Μέτρα αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης.....	59
11. Η εφαρμογή της Βασιλείας II στην Εμπορική Τράπεζα.....	60
12. Κύριες επιτροπές της Εμπορικής Τράπεζας.....	61
13. Διαχείριση κινδύνου στην Εμπορική Τράπεζα.....	62
13.1. Μέτρα διαχείρισης κινδύνου.....	63
13.2. Ανάλυση διαχείρισης κινδύνου από την Εμπορική Τράπεζα.....	64
Επίλογος.....	68
Βιβλιογραφία.....	69

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κίνδυνος είναι άμεσα συνηφασμένος με τον άνθρωπο και αυτό γιατί κάθε άνθρωπος είναι εκτεθειμένος σε μεγάλο αριθμό κινδύνων κατά την διάρκεια της ζωής του. Ο κίνδυνος εμφανίζεται όταν το αποτέλεσμα μιας δραστηριότητας δεν συνοδεύεται από βεβαιότητα για αυτό , μέσα σε έναν οργανισμό , σε μια επιχείρηση , σε ένα τραπεζικό – πιστωτικό ίδρυμα ή ακόμα και μέσα σε κάθε οικογένεια.

Ο τραπεζικός κίνδυνος , έχει πολλά είδη τα οποία πρέπει να παρακολουθούνται από την διαχείριση κινδύνου του κάθε τραπεζικού ιδρύματος , ώστε με τις κατάλληλες μεθόδους να τους αντιμετωπίζουν. Η διαχείριση κινδύνου είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την ευημερία της οικονομίας και την αποφυγή των οικονομικών κρίσεων και αυτό επιβεβαιώνεται από την τρέχουσα οικονομική κρίση μιας και η διαχείριση των κινδύνων δεν κατάφερε να εφαρμόσει τα κατάλληλα μέτρα και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να υπάρξουν σημαντικά προβλήματα στην λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων όπως για παράδειγμα στην ρευστότητά τους.

Η δομή που θα ακολουθηθεί στην εργασία αυτή θα έχει ως εξής , στην πρώτη ενότητα η οποία θα περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια θα ασχοληθούμε γενικά με τον κίνδυνο αλλά και ειδικότερα με τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο , με την διαχείριση αυτού του κινδύνου , με το Σύμφωνο της Βασιλείας το οποίο είναι ο βασικότερος μηχανισμός της διαχείρισης κινδύνου , με την οικονομική κρίση αφού στις μέρες μας όλες οι δραστηριότητες εξαρτώνται από αυτήν και στην δεύτερη ενότητα θα ασχοληθούμε με την μελέτη περίπτωσης , πιο συγκεκριμένα της Εμπορικής Τράπεζας , όπου θα αναλύουμε το πως λειτουργούν και πως εφαρμόζονται όλα τα παραπάνω σε αυτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

«Η έννοια του κινδύνου»

1.1. Η έννοια του κινδύνου

Ένα πιστωτικό ίδρυμα, που λειτουργεί στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, υπάρχει η πιθανότητα να υποστεί κάποια οικονομική ζημιά λόγω ενός μη αναμενόμενου γεγονότος. Η πιθανότητα αυτή ονομάζεται «κίνδυνος». Έτσι μπορεί να ειπωθεί πως κίνδυνος είναι η αβεβαιότητα η οποία συνδέεται με κάποιο προσδοκώμενο γεγονός.

Επιπλέον, ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος είναι ένας συνδυασμός από διακινδυνεύσεις που αφορούν την επιβίωση της επιχείρησης. Είναι δηλαδή η αβεβαιότητα για τις μελλοντικές της αποδόσεις και κατά πόσο ένας επενδυτής έκανε τις σωστές ή όχι επιλογές. Για αυτόν τον λόγο οι περισσότερες εταιρίες προσπαθούν να κάνουν την σωστή διαχείριση του κινδύνου ώστε ο κίνδυνος να μπορέσει να μετατραπεί σε όφελος.

Οι τράπεζες συνειδητοποιούν πως θα πρέπει να μετρούν τους διάφορους κινδύνους με ακρίβεια ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν την πηγή και την φύση τους, να τους ελέγχουν, να τους τιμολογούν και τέλος να επιλέγουν τον πιο αποτελεσματικό τρόπο αντιμετώπισής τους.

1.2. Είδη του κινδύνου

Οι κίνδυνοι διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- 1) Ανάλογα με την προέλευσή τους:
 - α) ενδογενείς, που είναι κίνδυνοι που σχετίζονται άμεσα με την λειτουργία της επιχείρησης π.χ. βλάβη μηχανημάτων.
 - β) εξωγενείς, που είναι κίνδυνοι που δεν ελέγχονται από την επιχείρηση και προέρχονται από το οικονομικό περιβάλλον εκτός της επιχείρησης π.χ. ξαφνική μεταβολή της ζήτησης και της αγοράς.
- 2) Ανάλογα με την φύση τους:
 - α) αυτούς που μπορούν να προβλεφθούν και με μαθηματικό τρόπο. Οι κίνδυνοι αυτοί μπορούν να ασφαλισθούν και να συμπεριληφθούν στο κόστος λειτουργίας της επιχείρησης γιατί το ύψος τους μπορεί να υπολογιστεί με την θεωρία των πιθανοτήτων π.χ. καταστροφή των εμπορευμάτων.
 - β) αυτούς που δεν μπορούν να προβλέψουν και να υπολογιστούν αντικειμενικά γιατί οφείλονται κυρίως στην αβεβαιότητα για την λήψη μιας απόφασης.

1.3. Μέθοδοι αντιμετώπισης του κινδύνου

Οι κίνδυνοι αφού εντοπιστούν, πρέπει με κάποιον τρόπο να αντιμετωπιστούν. Οι τρόποι αντιμετώπισής τους είναι οι εξής :

- 1) Αποφυγή του κινδύνου, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες είναι δυνατόν κάποιος να αποφύγει τον κίνδυνο αλλά η αποφυγή αυτή μπορεί να μην εφαρμοστεί στην πράξη.
- 2) Πρόληψη του κινδύνου, η περίπτωση αφορά κάποιον που θέλει να κάνει κάτι αλλά γνωρίζει ότι υπάρχουν ορισμένα μέτρα για να αποφύγει τον κίνδυνο αυτόν. Η πρόληψη, δηλαδή, έχει ως στόχο της τη μείωση της συχνότητας και της έκτασης ενός ενδεχόμενου κινδύνου ή ζημιάς.
- 3) Ανάλυση ή κράτηση του κινδύνου, είναι η απόφαση κάποιων ιδιωτών ή επιχειρήσεων ή οργανισμών να αναλάβουν όλο το μέρος του κινδύνου.
- 4) Ασφάλιση του κινδύνου, γίνεται στις περιπτώσεις όπου υπάρχει πιθανότητα να εμφανιστεί ένα ζημιογόνο γεγονός που θα κρύβει μεγάλο κόστος.
- 5) Μεταφορά του κινδύνου, γίνεται όταν κάποιος είναι εκτεθειμένος σε κάποιον κίνδυνο αλλά παρακινεί κάποιον άλλον να τον αναλάβει. Η μεταβίβαση αυτή του κινδύνου γίνεται με κάποιο συμβόλαιο ή συμφωνητικό.

1.4. Τεχνικές προσδιορισμού του κινδύνου – Διαχείριση κινδύνου – Στόχοι διαχείρισης κινδύνου

Ο **προσδιορισμός** του κινδύνου, σύμφωνα με την μέθοδο των λογιστικών καταστάσεων, βασίζεται στην ανάλυση των ισολογισμών και των αποτελεσμάτων χρήσης. Με την μέθοδο αυτήν αναγνωρίζονται οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθεται κάθε επιχείρηση και συνήθως αφορούν τα περιουσιακά της στοιχεία, το προσωπικό της και την αξιοπιστία της. Η μέθοδος αυτή είναι αξιόπιστη και αντικειμενική γιατί στηρίζεται στα πραγματικά στοιχεία κάθε επιχείρησης.

Αφού προσδιοριστεί ο κίνδυνος, θα πρέπει να οριστεί κάποιο σύνολο αποφάσεων που θα αφορούν την **διαχείριση του κινδύνου** αυτού ώστε να αντιμετωπιστεί μέσω της οργάνωσης και του ελέγχου των ενεργειών της επιχείρησης.

Η διαχείριση του κινδύνου περιλαμβάνει δραστηριότητες που αφορούν τα εξής:

- 1) Βοήθεια στην επιχείρηση να αναγνωρίζει τον κίνδυνο.
- 2) Συντονισμό των προσπαθειών ώστε να αποφευχθούν απώλειες.
- 3) Εξέταση όλων των στοιχείων, από διάφορα έγγραφα, ώστε να μπορέσει να αποτραπεί ο κίνδυνος.
- 4) Παροχή εκπαίδευσης και εξάσκησης.
- 5) Εξασφάλιση συνεργασίας μεταξύ της επιχείρησης και των κρατικών φορέων.
- 6) Προσδιορισμό των κινδύνων και επιλογή των κατάλληλων μεθόδων για την αντιμετώπισή τους.

Επιμέρους **στόχοι της διαχείρισης κινδύνου** είναι ο εντοπισμός και η εκτίμηση ζημιών από τον κίνδυνο. Αυτό έχει ως σκοπό να προετοιμάσει την επιχείρηση για τις τυχόν συνέπειες ώστε να μπορεί να επιβιώσει ακόμα και μετά το ενδεχόμενο ζημιογόνο γεγονός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

« Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος »

2. Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι

Ο *τραπεζικός κίνδυνος* είναι μια «κρυμμένη» ζημιά η οποία είναι πιθανόν να εμφανιστεί στο μέλλον αλλά ο υπολογισμός και η αντιστάθμισή του, θα πρέπει να γίνουν πριν την εμφάνισή του. Ο υπολογισμός αυτής της ενδεχόμενης ζημιάς και η ένταξη του κινδύνου αυτού στις λειτουργίες των αποφάσεων μιας τράπεζας αποτελεί μια σημαντική απόπειρα για να μπορέσει να αναπτυχθεί και να κερδοφορήσει η τράπεζα. *(Π. Κιόχος , Γ. Παπανικολάου, 2003)*

2.1. Είδη χρηματοοικονομικού κινδύνου

Ο κίνδυνος που μπορεί να αντιμετωπίσει ένας επενδυτής, όπου το πραγματικό αποτέλεσμα διαφέρει από το αναμενόμενο, πηγάζει από τους παρακάτω κινδύνους:

1) Πιστωτικός κίνδυνος: είναι η πιθανή ζημιά από αθέτηση της υποχρέωσης ενός αντισυμβαλλόμενου προς την τράπεζα. Δηλαδή είναι ο κίνδυνος όπου ο αντισυμβαλλόμενος μπορεί να μην εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του π.χ. λόγω απροθυμίας. Έτσι δημιουργείται πρόβλημα στις ταμειακές ροές του επενδυτή. Ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να λάβει πολλές μορφές και υπάρχει στα ομόλογα, στα δάνεια και στα παράγωγα προϊόντα.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί την πιο σημαντική κατηγορία κινδύνου για το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα και αυτό γιατί οι Ελληνικές Τράπεζες δραστηριοποιούνται κυρίως στην λιανική τραπεζική, δηλαδή στα νοικοκυριά και στην επιχειρηματική τραπεζική, δηλαδή στις επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να αντλούν το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων τους από τοκοφόρες εργασίες.

Τα δάνεια προς τα νοικοκυριά αποτελούσαν το 48,3% της συνολικής χρηματοδότησης των τραπεζών στο τέλος του 2008. Έτσι, η χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και η πολιτική που ακολουθούσαν οι τράπεζες για την χορήγηση δανείων σε αυτά, επηρέαζαν σημαντικά το ύψος και την φύση του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνουν. Οι τράπεζες υιοθέτησαν πιο αυστηρά κριτήρια για την χρηματοδότηση των νοικοκυριών, μειώνοντας τον αριθμό των εγκρίσεων σε δάνεια με αποτέλεσμα να υπάρξει επιβράδυνση στον ρυθμό αύξησης των δανείων.

Ο πιστωτικός κίνδυνος χωρίζεται στον :

α. *κίνδυνο χώρας*, ο οποίος είναι ο πιο γενικός τύπος το πιστωτικού κινδύνου και αναφέρεται στην διεθνή δανειοδότηση. Ο κίνδυνος αυτός συνδέεται με το ευρύτερο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον της χώρας όπου έχει εγκατασταθεί ο δανειζόμενος και αν υπάρξουν περιορισμοί στην εξαγωγή του συναλλάγματος τότε δεν θα μπορέσει να τηρήσει τις υποχρεώσεις του.

β. *κίνδυνος διακανονισμού*, ο οποίος αναφέρεται στην πιθανότητα ο ένας από τους δύο συμβαλλόμενους να μην μπορέσει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του αλλά ο άλλος συμβαλλόμενος να έχει ήδη πληρώσει τα χρήματα που είχαν συμφωνηθεί. Ο κίνδυνος αυτός εμφανίζεται σε περιπτώσεις που δεν υπάρχει ταυτόχρονη ανταλλαγή αξιών. Δηλαδή μπορούμε να πούμε πως ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος των δανειακών κεφαλαίων από την αθέτηση των υποχρεώσεων του δανειολήπτη. Για να μπορεί να αντιμετωπιστεί ένας πιστωτικός κίνδυνος θα πρέπει ο συντελεστής φερεγγυότητας να είναι μεγαλύτερος από 8% και δίνεται από τον τύπο:

Συντελεστής φερεγγυότητας = Ίδια Κεφάλαια

Συνολικό Συντελεστή * Στοιχεία

Στάθμισης Ενεργητικού

Ο συντελεστής φερεγγυότητας θα πρέπει να διατηρείται σε αυτό το ποσοστό, δηλαδή μεγαλύτερο του 8%, σε αντίθεση με την αποδοτικότητα των χρησιμοποιούμενων κεφαλαίων που θα πρέπει να μεγιστοποιείται αφού δίνεται από τον τύπο:

Αποδοτικότητα = Κέρδη

Ίδια Κεφάλαια

2) **Κίνδυνος αγοράς:** Οι τράπεζες εκτός από τον πιστωτικό κίνδυνο, αντιμετωπίζουν και τον κίνδυνο της αγοράς.

Πρόκειται για την πιθανή ζημιά από τις μεταβολές των τιμών των (εντός και εκτός ισολογισμού) χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων τους. Ο κίνδυνος της αγοράς αφορά την απώλεια της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού λόγω της μεταβολής της τιμής τους στην αγορά. Επιπλέον, ο κίνδυνος αυτός επικεντρώνεται κυρίως στα στοιχεία του ενεργητικού που περιλαμβάνονται στο “χαρτοφυλάκιο συναλλαγών των τραπεζών”, δηλαδή στο σύνολο των θέσεων σε χρηματοπιστωτικά μέσα όπως ομόλογα και μετοχές.

Οι κυριότεροι κίνδυνοι της αγοράς για τις τράπεζες είναι εκείνοι που προέρχονται από τις ισοτιμίες και τις μεταβολές των επιτοκίων. Ακόμα στον κίνδυνο αυτόν, σημαντικό ρόλο έχουν και οι μεταβολές των τιμών των άλλων χρηματοοικονομικών μέσων και ο πιστωτικός κίνδυνος του αντισυμβαλλομένου.

Στο τέλος του 2008, η συνολική αξία του χαρτοφυλακίου συναλλαγών των τραπεζών αντιπροσώπευε το 22% του συνολικού ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος. Υπήρξαν και διάφορες μεταβολές, λόγω της οικονομικής κρίσης, οι οποίες προκάλεσαν και αλλαγές στην διάρθρωση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών. Έτσι, τα Ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου αποτελούσαν το 1/3 της συνολικής αξίας του χαρτοφυλακίου συναλλαγών έναντι του 3/5. Ακόμα, οι θέσεις επί των μετοχών παρέμειναν σε χαμηλά επίπεδα ενώ οι θέσεις επί των παράγωγων προϊόντων αυξήθηκαν.

Ο κίνδυνος της αγοράς μπορεί να πάρει την μορφή ενός απόλυτου κινδύνου, ο οποίος μετριέται σε απόλυτα μεγέθη και ταξινομείται ως εξής:

α. στον *έμμεσο κίνδυνο*, ο οποίος περιλαμβάνει τις μεταβολές στις τιμές των μετοχών, των επιτοκίων, του συναλλάγματος και των εμπορευμάτων. Ο κίνδυνος αυτός βρίσκεται από τον συντελεστή “beta” και μας δείχνει την σχέση της μεταβολής του δείκτη με την αντίστοιχη μεταβολή της τιμής της μετοχής και δίνεται από τον τύπο:

$$b_i = \frac{n \cdot \Sigma R_i \cdot R_m - \Sigma R_i \cdot \Sigma R_m}{n \cdot \Sigma R_i^2 - (\Sigma R_i)^2}$$

όπου b_i : ο συστηματικός κίνδυνος i

ΣR_i : το σύνολο της απόδοσης της μετοχής i

ΣR_m : το σύνολο της απόδοσης του χρηματιστηριακού δείκτη στην ίδια χρονική περίοδο με την απόδοση της μετοχής i

n : τα έτη

β. στον *άμεσο κίνδυνο*, ο οποίος αναφέρεται στην περίπτωση απώλειας όλου ή μέρους του κεφαλαίου όταν υπάρχει αρνητική μεταβολή των τιμών.

3) Κίνδυνος ρευστότητας: είναι ο κίνδυνος που δημιουργείται από την αβέβαιη ρευστότητα, δηλαδή από το πόσο γρήγορα ένα χρηματοοικονομικό προϊόν μπορεί να πωληθεί και να μετατραπεί σε μετρητά (*ρευστοποίηση*). Η ρευστότητα ενός προϊόντος επηρεάζεται από την προσφορά και την ζήτηση για το συγκεκριμένο προϊόν. Στον τραπεζικό τομέα, μπορούμε να πούμε ότι ο κίνδυνος ρευστότητας είναι η αδυναμία που μπορεί να έχει η τράπεζα να καλύψει άμεσα τις υποχρεώσεις της λόγω δέσμευσης του ενεργητικού της σε μη ρευστά περιουσιακά στοιχεία.

Ο κίνδυνος ρευστότητας διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες:

α. *κίνδυνος ρευστότητας αγοράς η προϊόντος*, ο οποίος υπάρχει όταν μια ανταλλαγή δεν μπορεί να εκτελεστεί στην επικρατούσα τιμή επειδή δεν υπάρχει ρευστότητα

β. *κίνδυνος χρηματοροών ή χρηματοδότησης*, ο οποίος υπάρχει όταν υπάρχει αδυναμία εξυπηρέτησης χρηματοροών επειδή υπάρχουν δυσμενείς τιμές για να γίνει η ρευστοποίηση.

Το ικανοποιητικό επίπεδο των ρευστών διαθεσίμων και η διασπορά των πηγών χρηματοδότησης, έχουν επιτρέψει στις Ελληνικές Τράπεζες, να αντιμετωπίσουν την χρηματοπιστωτική αναταραχή με όσο το δυνατόν μικρότερες ζημιές. Μετά το σταδιακό κλείσιμο των αγορών άντλησης ρευστότητας, οι τράπεζες στράφηκαν προς τον δανεισμό από το Ευρωσύστημα και στη προσέλκυση καταθέσεων προθεσμίας με σχετικά υψηλά επιτόκια.

Το συνολικό απόθεμα ρευστότητας διαθεσίμων του τραπεζικού συστήματος, στο τέλος του 2008, ήταν 64 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή λίγο πιο υψηλό από του 2007 (63δισεκατομμύρια ευρώ). Παρόλο που το σύνολο της ρευστότητας διατηρήθηκε σε σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο, οι εποπτικοί δείκτες, δηλαδή ο δείκτης ρευστών διαθεσίμων και ο δείκτης ασυμφωνίας ληκτότητας απαιτήσεων και υποχρεώσεων, παρουσίασαν μείωση.

4) **Λειτουργικός κίνδυνος:** είναι οι πιθανές ζημιές από την ανεπάρκεια ή την αστοχία εσωτερικών διαδικασιών, φυσικών προσώπων και συστημάτων και από εξωτερικά γεγονότα που δεν έχουν χρηματοοικονομική αιτία. Ο κίνδυνος αυτός συνδέεται με τα ανθρώπινα ή τεχνολογικά λάθη που μπορεί να υπάρξουν σε μια επιχείρηση π.χ. από λάθη υπαλλήλων, απάτες, αστοχία ηλεκτρολογικών συστημάτων. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει αρνητικές εντυπώσεις στους μετόχους ή τους επενδυτές της αλλά υπάρχει και περίπτωση ο κίνδυνος αυτός να μην γίνει αντιληπτός έξω από την επιχείρηση.

Ο λειτουργικός κίνδυνος χωρίζεται στους εξής κινδύνους:

- α. *κίνδυνος εκτέλεσης*, δηλαδή ο κίνδυνος που υπάρχει αν εκτελεστούν λανθασμένες εντολές
- β. *κίνδυνος απάτης*, δηλαδή ο κίνδυνος που υπάρχει λόγω παραποίησης στοιχείων
- γ. *τεχνολογικός κίνδυνος*, δηλαδή ο κίνδυνος που αφορά τις επιπτώσεις από την τεχνολογία.

Οι Ελληνικές Τράπεζες, εφαρμόζοντας το πλαίσιο της «Βασιλείας II», είναι υποχρεωμένες να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Για τον υπολογισμό αυτόν, εφαρμόζεται η μέθοδος η οποία υπολογίζει την κεφαλαιακή απαίτηση εφαρμόζοντας έναν συντελεστή στάθμισης επί των συνολικών ακαθάριστων εσόδων της κάθε τράπεζας. Η μέθοδος που επιλέγει κάθε φορά το πιστωτικό ίδρυμα εξαρτάται από την πολυπλοκότητα και το μέγεθος των κινδύνων που αναλαμβάνει.

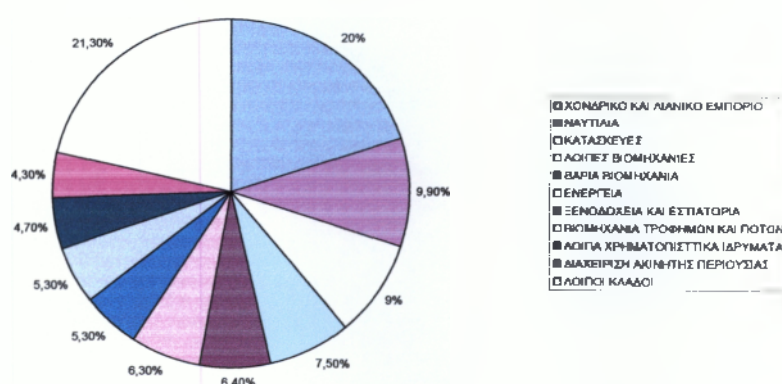
- 5) *Πολιτικός κίνδυνος*: είναι ο κίνδυνος πολιτικών παρεμβάσεων στις εργασίες μιας τράπεζας επειδή κατέχει μια κρίσιμη θέση στο χρηματοοικονομικό σύστημα.
- 6) *Νομικός κίνδυνος*: είναι ο κίνδυνος που επηρεάζει την κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων μιας και το νομικό πλαίσιο λειτουργίας τους μπορεί να αλλάζει συχνά.
- 7) *Κίνδυνος επιτοκίων*: είναι κίνδυνος όπου η αξία των χρηματοοικονομικών μέσων διακυμαίνεται λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Μια μεταβολή στα επιτόκια μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την κερδοφορία της τράπεζας καθώς και την αξία της μετοχής της.

8) **Κίνδυνος Συγκέντρωσης:** ο πιστωτικός κίνδυνος επηρεάζεται και από τον βαθμό συγκέντρωσης του χαρτοφυλακίου σε ομάδες πελατών, οι οποίοι μπορεί να μην εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους επηρεασμένοι από το μακροοικονομικό περιβάλλον και τον κλάδο της δραστηριότητας τους. Όσο πιο μεγάλος είναι ο βαθμός συγκέντρωσης, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η επίπτωση από την ενδεχόμενη αθέτηση των υποχρεώσεών τους στα συνολικά μεγέθη της τράπεζας.

Συγκέντρωση μπορεί να υπάρξει είτε σε μεμονωμένους πελάτες είτε σε ομάδες πελατών, δηλαδή σε δυο ή περισσότερα φυσικά πρόσωπα που αντιπροσωπεύουν έναν ενιαίο κίνδυνο για την τράπεζα. Ο βαθμός συγκέντρωσης των δανείων σε μεμονωμένους πελάτες ή σε ομάδες πελατών, αξιολογείται με βάση τον λόγο “μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα προς εποπτικά ίδια κεφάλαια των τραπεζών”. Μεγάλο χρηματοδοτικό άνοιγμα θεωρείται αυτό που είναι ίσο ή μεγαλύτερο του 10% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας. Το άνοιγμα αυτό προς έναν μεμονωμένο πελάτη ή μια ομάδα πελατών δεν πρέπει να υπερβαίνει το 25% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων.

Επίσης, συγκέντρωση μπορεί να υπάρξει σε επιμέρους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας. Ο βαθμός αυτής της κλαδικής συγκέντρωσης παρακολουθείται από τα συστήματα διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών και αξιολογείται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Για την κλαδική συγκέντρωση δεν έχουν θεσπιστεί ακόμη χρηματοδοτικά ανοίγματα. Όμως το μεγαλύτερο μερίδιο στο σύνολο των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων το παρουσίασε το χονδρικό και λιανικό εμπόριο με 20%, μετά η βιομηχανία με 19,2%, έπειτα η ναυτιλία με 9,9% και τέλος οι κατασκευές με 9%.

ΚΛΑΔΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ 2008

Έτσι, το συμπέρασμα είναι πως, οι κανόνες που θέτουν οι αρχές για την λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων και για την αντιμετώπιση των κινδύνων τους, συνδέονται με τον προσδιορισμό του απαιτούμενου ύψους των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας σε σχέση με τα μεγέθη των κινδύνων που αναλαμβάνει. Δηλαδή, οι τράπεζες θα πρέπει να καλύπτουν τους κινδύνους τους από τα κεφάλαια των μετόχων-επενδυτών τους χωρίς να κινδυνεύουν οι καταθέσεις του κοινού.

2.2. Διαχείριση κινδύνου

2.2.1. Εισαγωγή

Από το τέλος του 2007 έως τις αρχές του 2008, παρατηρήθηκαν δύο μεγάλες αντίρροπες βασικές δυνάμεις. Από την μια υπήρξε μία πληθωριστική έκρηξη που οδήγησε σε μια ενεργειακή κρίση και από την άλλη υπήρξε ο αποπληθωρισμός των περιουσιακών στοιχείων, των μετοχών και των ακινήτων που έχει σχέση με την πιστωτική κρίση, που αρχικά ξεκίνησε από την Αμερική και ύστερα εξαπλώθηκε σε άλλες χώρες.

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση έχει επηρεάσει σημαντικά τον τρόπο λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων με αποτέλεσμα να υπάρχουν σοβαρές επιπτώσεις στον τομέα διαχείρισης των κινδύνων. Αυτό συμβαίνει διότι η διαχείριση κινδύνων έχει σχέση με την πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Τέλος, η χρηματοοικονομική κρίση μπορεί να δημιουργήσει αλλαγές στην μορφολογία της εταιρικής διοίκησης των τραπεζών αλλά και στην στρατηγική τους έναντι των κινδύνων.

2.2.2. Ορισμός

Η διαχείριση κινδύνου είναι ο κεντρικός πυρήνας για την διαχείριση της στρατηγικής κάθε οργανισμού. Είναι, δηλαδή η διεργασία με την οποία οι οργανισμοί προσεγγίζουν μεθοδικά τους κινδύνους που υπάρχουν σχετικά με την δραστηριότητά τους, ώστε να υπάρχει όφελος σε κάθε δραστηριότητα.

Η διαχείριση του κινδύνου δεν αφορά μόνο εταιρίες ή δημοσίους οργανισμούς αλλά και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται είτε βραχυπρόθεσμα είτε μακροπρόθεσμα. Για αυτόν τον λόγο, οι ευκαιρίες και οι απειλές που θα υπάρξουν, θα πρέπει να εξεταστούν με άλλους ενδιαφερόμενους και όχι μόνο με όσους βρίσκονται στο ίδιο περιβάλλον δραστηριότητας. (*Stephen Haag , Maeve Cumming, Donald J.McCubbrey , 2004*)

2.2.3. Στόχος διαχείρισης κινδύνου

Η διαχείριση του κινδύνου θα πρέπει να αναγνωρίζει και να χειρίζεται με τον καλύτερο τρόπο τους κινδύνους. Έτσι σε κάθε οργανισμό δημιουργείται μια αξία για τις δραστηριότητές του και χρησιμοποιώντας διάφορα χρηματοοικονομικά εργαλεία και τεχνικές διαχειρίζεται σωστά τα ανοίγματά του σε κάθε κίνδυνο. Επίσης, προσπαθεί να βελτιώσει την σχέση μεταξύ του κινδύνου και της απόδοσης, ταξινομώντας όλους εκείνους τους παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τον οργανισμό.

2.2.4. Παράγοντες που επηρεάζουν την διαχείριση κινδύνου

Κάθε οργανισμός θα πρέπει να λειτουργεί κάτω από μία αποτελεσματική πολιτική όπου επικεφαλής θα είναι η ανώτατη διοίκηση. Ακόμη θα πρέπει να θέτει επιχειρησιακούς στόχους τους οποίους θα πρέπει να εκπληρώσουν τα διοικητικά στελέχη σε συνεργασία με υπεύθυνους της διαχείρισης κινδύνου καθώς και να υποστηρίζει την απόδοση του κάθε προσώπου και στο τέλος να το ανταμείβει ώστε να προωθηθεί η λειτουργική αποδοτικότητα σε όλα τα επίπεδα.

Οι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ένας οργανισμός, καθώς και οι λειτουργίες του, οφείλονται τόσο σε εξωτερικούς όσο και σε εσωτερικούς παράγοντες. Αυτοί οι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες που είναι οι εξής:

- 1) *Επιχειρηματικοί κίνδυνοι*, τους οποίους αναλαμβάνει κάθε επιχείρηση προσπαθώντας να γίνει πιο ανταγωνιστική στο περιβάλλον όπου δραστηριοποιείται.
- 2) *Στρατηγικοί κίνδυνοι*, οι οποίοι προέρχονται από οποιαδήποτε οικονομική ή πολιτική αλλαγή.
- 3) *Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι*, οι οποίοι υπάρχουν στις περισσότερες επιχειρήσεις λόγω των μεταβολών που υπάρχουν στις συναλλαγματικές ισοτιμίες ή στα επιτόκια.

2.2.5. Δραστηριότητες διαχείρισης κινδύνου

Η διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος, για να μπορέσει να διαχειριστεί τον κίνδυνο, τον αναλύει στα ακόλουθα στάδια:

- 1) Η αναγνώριση και κατανόηση του κινδύνου.
- 2) Η περιγραφή του περιεχομένου του κινδύνου.
- 3) Η μέτρηση του κινδύνου.
- 4) Η ανάλυση των αιτιών του κινδύνου.
- 5) Η κατάταξη του κινδύνου.
- 6) Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και ο σχεδιασμός αντιμετώπισης του κινδύνου.

Έπειτα, προστατεύει και προσθέτει αξία στο ίδιο το ίδρυμα αλλά και στους ενδιαφερομένους παρέχοντας ένα πλαίσιο όπου θα δραστηριοποιείται μελλοντικά με έναν σταθερό και ελεγχόμενο τρόπο, βελτιώνοντας την λήψη αποφάσεων κατανοώντας τις ευκαιρίες και τις απειλές, συμβάλλοντας σε μια πιο αποδοτική χρήση του κεφαλαίου και των πόρων εντός του οργανισμού, προστατεύοντας και βελτιώνοντας τα πάγια στοιχεία καθώς και την εικόνα του οργανισμού.

2.2.6. Ο ρόλος της διαχείρισης κινδύνου

Ο ρόλος της διαχείρισης του κινδύνου είναι ο πιο σημαντικός σε σχέση με όλες τις άλλες λειτουργίες και αποφάσεις του πιστωτικού οργανισμού.

Ο ρόλος της διαχείρισης του κινδύνου είναι πολύ σημαντικός για τους εξής λόγους:

- 1) Την εμφάνιση νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και πολύπλοκων χρηματοοικονομικών προϊόντων.
- 2) Την επέκταση του δανεισμού σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά.
- 3) Τον έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- 4) Την ανάγκη για πιο αποτελεσματική χρήση και αξιοποίηση των κεφαλαίων.
- 5) Την δημιουργία νέων κινδύνων από το οικονομικό και νομικό περιβάλλον.

2.2.7. Το έργο της διαχείρισης κινδύνου

Η διοίκηση κάθε πιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να αποφασίσει πόσο κίνδυνο είναι διατεθειμένη να αποδεχτεί, ύστερα να τον εκτιμήσει ώστε να μπορέσει να αναλάβει μόνο τους κινδύνους που επιθυμεί αφού θα μπορεί να παραλείψει και να αντιμετωπίσει τις αρνητικές επιπτώσεις τους στην καθαρή θέση ή στα έσοδα ή στα κέρδη.

Η διοίκηση για να πάρει τις σωστές αποφάσεις σχετικά με τον κίνδυνο, θα πρέπει να εξετάσει την *διαχείριση του παθητικού* εξασφαλίζοντας την χρηματοδότηση της τραπεζικής δραστηριότητας, την *διαχείριση του ενεργητικού* εξασφαλίζοντας το εισόδημα της τραπεζικής δραστηριότητας καθώς και την *διαχείριση της λειτουργίας του τραπεζικού ιδρύματος* εξασφαλίζοντας την ελαχιστοποίηση των γενικών λειτουργικών δαπανών.

2.3. Οι Τράπεζες ως Διαχειριστές των χρηματοοικονομικών κινδύνων

Κάθε επένδυση σε διάφορα χρηματοοικονομικά μέσα περιέχει κινδύνους. Το μέγεθος του κάθε κινδύνου εξαρτάται από την φύση της κάθε επένδυσης.

Τα τελευταία 25 χρόνια οι μεγάλες αλλαγές που σημειώθηκαν στην παγκόσμια οικονομία είχαν σαν αποτέλεσμα την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος, την ενοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, την διοχέτευση της ρευστότητας στην αγορά και την έκδοση χρηματοπιστωτικών εργαλείων. Έτσι, διαμορφώθηκε το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και βελτιώθηκαν τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που παρέχουν. Όμως, οι αλλαγές αυτές δημιουργούν κινδύνους στην τραπεζική λειτουργία μεταξύ των σχέσεων της τράπεζας με τους πελάτες της καθώς και με τις συναλλαγές που πραγματοποιεί στις χρηματοοικονομικές αγορές.

2.4. Έλεγχοι και Κυρώσεις

Οι μέθοδοι και τα εργαλεία που χρησιμοποιεί η Τράπεζα της Ελλάδος, στηρίζονται στην εποπτεία μέσω αναφορών και στους εποπτικούς ελέγχους. Έτσι, γίνεται πιο αποτελεσματική η αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και της καταλληλότητας των διαδικασιών με σκοπό να διασφαλίζεται η αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου κάθε πιστωτικού ιδρύματος. Ακόμη, η Τράπεζα της Ελλάδος, δίνει ιδιαίτερη σημασία στον επιτόπιο έλεγχο των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς η αξιολόγηση των επιτόπιων στοιχείων σε συνδυασμό με τα ευρήματα των επιτόπιων ελέγχων συμβάλλουν στην διαμόρφωση της εικόνας του κάθε πιστωτικού ιδρύματος και τελικά στην διατήρηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τα συστήματα του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης του κινδύνου των πιστωτικών ιδρυμάτων αξιολογούνται ως προς τα εξής:

- i. την αποτελεσματική λειτουργία της μονάδας διαχείρισης κινδύνων και των επιτροπών που έχουν θεσμοθετηθεί
- ii. την εφαρμογή του πλαισίου λειτουργίας της διαχείρισης κινδύνων
- iii. την χρήση των αναλύσεων και των ποσοτικών και ποιοτικών διαπιστώσεων και αποτελεσμάτων που απορρέουν από το σύστημα διαχείρισης κινδύνου για την λήψη αποφάσεων

Η εφαρμογή των πολιτικών της διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου δίνει έμφαση, πρώτον στην χρήση συστημάτων για έγκαιρη προειδοποίηση με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται το γεγονός ότι κάθε πιστωτικό ίδρυμα λαμβάνει τις απαραίτητες αποφάσεις και δεύτερον στην τεκμηρίωση των αποφάσεων αυτών με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται το γεγονός ότι η διαθέσιμη πληροφόρηση που υπάρχει γίνεται με τον σωστό τρόπο.

Τέλος, γίνονται διάφοροι ειδικοί έλεγχοι για την αξιολόγηση των διατάξεων που αφορούν την διαφάνεια των συναλλαγών που τηρούν τα πιστωτικά ιδρύματα.

Για να είναι αποτελεσματική η άσκηση της εποπτείας και να συνεισφέρει στην διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, θα πρέπει να συνοδεύεται από ένα πλαίσιο κυρώσεων και διορθωτικών μέτρων. Οι κυρώσεις αυτές μπορεί να είναι είτε *χρηματικές*, δηλαδή να έχουν την μορφή άτοκης κατάθεσης στην Τράπεζα της Ελλάδος ή να έχουν την μορφή προστίμου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, είτε *μη χρηματικές* δηλαδή την αναστολή ή την ανάκληση της άδειας λειτουργίας ή την μη έγκριση επέκτασης των δραστηριοτήτων τους.

Η διαχείριση των κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε με γρήγορους ρυθμούς και αυτό γιατί υπήρξε απελευθέρωση των αγορών, αύξηση της ταχύτητας της κυκλοφορίας των κεφαλαίων και πολυπλοκότητα στα χρηματοοικονομικά εργαλεία. Έτσι, σημαντικός παράγοντας για την διαχείριση του κινδύνου είναι η κεφαλαιακή επάρκεια (*Συνθήκη Βασιλείας*), δηλαδή το ελάχιστο επίπεδο των ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα ανάλογα με τον κίνδυνο που αναλαμβάνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

« Συνθήκη Βασιλείας »

3.1.1. Επιτροπή της Βασιλείας

Δεν είναι διεθνείς οργανισμός αλλά μια οργάνωση χωρίς προσωπικότητα που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών.

Η επιτροπή Βασιλείας ξεκίνησε την λειτουργία της το 1973 όπου υπήρχαν έντονες διακυμάνσεις και μεταβολές στις ισοτιμίες και τα επιτόκια. Το 1974 μια γερμανική τράπεζα, η Bankhaus, προκάλεσε σημαντική αναστάτωση στην διεθνή διατραπεζική αγορά. Η τράπεζα χρεοκόπησε επηρεάζοντας όλο το τραπεζικό σύστημα. Έτσι δημιουργήθηκε η ανάγκη για συνεργασία ανάμεσα στις νομισματικές και τραπεζικές εποπτείες με σκοπό την πρόληψη κρίσεων και την διασφάλιση του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Όλα αυτά οδήγησαν στην σύσταση της Επιτροπής της Βασιλείας, η οποία είχε ως μέλη της, τις κεντρικές τράπεζες και άλλες εποπτικές αρχές από δέκα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Καναδά, των Η.Π.Α. και της Ιαπωνίας.

3.1.2. Στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας

Οι κανόνες που περιέχονται στις εκθέσεις της Επιτροπής αποτελούν «γενικές κατευθυντήριες γραμμές» και έχουν τους εξής στόχους:

- i. την διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος
- ii. την διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών
- iii. την διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο μεταξύ των τραπεζών και των επενδυτικών εταιριών.

3.2. Σύμφωνο Βασιλείας I

Η Συνθήκη της Βασιλείας είναι ο πιο βασικός μηχανισμός διαχείρισης κινδύνου που χρησιμοποιούν οι τράπεζες.

Από το 1970 η πρακτική της διαχείρισης κινδύνου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε πολύ γρήγορα μέχρι σήμερα. Οι κυριότεροι λόγοι αυτής της εξέλιξης ήταν κυρίως η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η χρήση της τεχνολογίας στις συναλλαγές αλλά και στην διαχείριση κεφαλαίων.

Ο βασικός παράγοντας ανάπτυξης και προώθησης της διαχείρισης κινδύνου ήταν οι διάφορες ανάγκες που εμφανίζονταν καθώς το χρηματοοικονομικό περιβάλλον εξελισσόταν συνεχώς όπως επίσης και οι πιέσεις που ασκούσαν από τις εθνικές αρχές σε εποπτικό επίπεδο λόγω των προβλημάτων αλλά και της αστάθειας εκείνης της εποχής.

Στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, η διαχείριση κινδύνου άρχισε να δημιουργηθεί. Έτσι, στα τραπεζικά συστήματα, την δεκαετία του 1970, άρχισε να εμφανίζεται το φαινόμενο των πτωχεύσεων με αποτέλεσμα οι αρχές να εισάγουν θεσμούς και κανόνες σχετικά με την Κεφαλαιακή Εταιρία. Η Κεφαλαιακή Εταιρία είχε ως στόχο να θέσει ένα ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων (8%), το οποίο θα έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα, σε σχέση με τον πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνει.

Την δεκαετία του 1980 υπήρξε μια μεγάλη αλλαγή στις τιμές της αγοράς και του συναλλάγματος και κυρίως στα επιτόκια, έτσι ώστε να δημιουργηθούν αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με αφορμή, αυτήν την νέα χρηματοοικονομική αλλαγή, οι εποπτικές αρχές επέκτειναν τους κανόνες που ήδη υπήρχαν αλλά και θέσπισαν νέους τονίζοντας τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και τον κίνδυνο αγοράς επιβλέποντας τον Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Την δεκαετία του 1990 υπήρξαν μεγάλες και καταστροφικές ζημιές σε πολλά πιστωτικά ιδρύματα λόγω των κινδύνων που προέρχονται από ατέλειες που υπήρχαν στους θεσπισμένους κανόνες. Οι διάφορες πτωχεύσεις στα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες οδήγησαν στην δημιουργία ενός νέου τύπου κινδύνου, τον λειτουργικό κίνδυνο.

Το 1999 η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε το αναθεωρημένο έγγραφο του 1998 που αφορούσε τον πιστωτικό κίνδυνο. Το νέο κείμενο οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων και είχε ως αντικείμενο τα εποπτικά

ιδία κεφάλαια. Ο πιστωτικός κίνδυνος χωρίζεται σε επίπεδα ανά κατηγορία οφειλετών, δηλαδή μικρότερου πιστωτικού κινδύνου που είναι οι Κεντρικές Κυβερνήσεις και οι Κεντρικές Τράπεζες και ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις.

3.3. Σύμφωνο Βασιλείας II

Το πρώτο σύμφωνο Βασιλείας του 1998, είχε οδηγήσει σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να υπάρξουν νέες αναθεωρήσεις και να επιβληθούν με κανόνες εποπτείας.

Το 2001 η Επιτροπή Βασιλείας εξέδωσε το νέο έγγραφο που περιλάμβανε όλες τις αναθεωρημένες προτάσεις παρουσιάζοντας τις με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής τους το 2004. Το νέο αυτό έγγραφο, αναφέρεται σε θέματα κεφαλαιακής εποπτείας, όπως εποπτικού ελέγχου, πειθαρχία της αγοράς, κεφαλαιακών απαιτήσεων. Με την σειρά της, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε ένα κείμενο με το οποίο συμφωνούσε και στήριζε το έγγραφο της Βασιλείας αλλά έδινε περισσότερο σημασία σε θέματα σχετικά με την Νομισματική Ένωση θέλοντας να μπορέσουν να συνυπάρξουν Βασιλεία και Ευρωζώνη.

Η αναθεώρηση του Εποπτικού Πλαισίου το 2001, περιλάμβανε επιπλέον κεφαλαιακές απαιτήσεις ώστε να μπορέσουν να καλυφθούν οι πιθανές ζημιές που θα προέλθουν από τον λειτουργικό κίνδυνο π.χ. προβλήματα σε τεχνικά συστήματα, ανθρώπινα λάθη, φυσικές καταστροφές. Ο λειτουργικός κίνδυνος υπάρχει σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα από την στιγμή ίδρυσής του και είναι δύσκολο να εντοπιστεί και προκαλεί πολύ μεγάλες οικονομικές ζημιές. Οι εποπτικές αρχές πιστεύουν πως η ποσοτική μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου σχετικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι μια δύσκολη διαδικασία για κάθε τράπεζα, παρόλα αυτά όμως τα πιστωτικά ιδρύματα θα ακολουθήσουν την συγκεκριμένη πρόταση.

3.3.1. Το νέο σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας

Η δομή του νέου συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας περιλαμβάνει τρεις θεματικές ενότητες (πυλώνες):

ΠΡΩΤΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ : Περιέχει προτάσεις για τον εποπτικό έλεγχο ώστε να μπορέσει να υπάρξει μια σχέση μεταξύ των εποπτικών αρχών των δέκα κρατών (δηλαδή της Επιτροπής της Βασιλείας) και των εποπτικών πρακτικών που εφαρμόζονται από την κεντρική Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Η.Π.Α. Οι εποπτικές αρχές, δηλαδή είναι υποχρεωμένες να παρακολουθούν αν τα συστήματα διαχείρισης κινδύνου είναι επαρκή, την ρευστότητα, την κεφαλαιακή επάρκεια, την έκθεση κινδύνων και την ποιότητα κερδοφορίας μιας τράπεζας. Ο πυλώνας αυτός αφορά τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις του 8% των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το

σταθμισμένο ενεργητικό καθώς επίσης και τις διατάξεις των κινδύνων μιας αγοράς που παραμένουν αμετάβλητες.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ: Έχει σκοπό να παρουσιάσει τους κινδύνους που αναλαμβάνει κάθε τράπεζα. Οι τράπεζες που ίσως ανήκουν σε ιδρύματα υψηλού κινδύνου ή με ανεπαρκή συστήματα διαχείρισης κινδύνων, θα τους επιβάλλονται κυρώσεις μέσω υψηλών επιτοκίων στον διατραπεζικό δανεισμό. Ο πυλώνας αυτός αφορά την διαδικασία της εποπτικής αξιολόγησης όπου εισάγονται τέτοιες γενικές αρχές ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων. Αυτές οι αρχές αφορούν την διαδικασία εκτίμησης της συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας κάθε πιστωτικού ιδρύματος και την αξιολόγηση των εσωτερικών εκτιμήσεων κάθε πιστωτικού ιδρύματος σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια και την στρατηγική τους.

ΤΡΙΤΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ: Αφορά την πειθαρχία της αγοράς. Περιλαμβάνει τις νέες ρυθμίσεις που αφορούν την πρόληψη και την μέτρηση των πιστωτικών κινδύνων. Εισάγει διατάξεις σχετικές με τις πληροφορίες που προέρχονται από τα πιστωτικά ιδρύματα, το μέγεθος του κινδύνου που αναλαμβάνουν καθώς και τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να αναπτύξουν εσωτερικά συστήματα για αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου ώστε να μπορέσουν να εντοπίσουν με ακρίβεια τον κίνδυνο.

Πίνακας 1

ΠΥΛΩΝΑΣ I	ΠΥΛΩΝΑΣ II	ΠΥΛΩΝΑΣ III
Τροποποίηση πλαισίου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου με την προσθήκη απαιτήσεων για την κάλυψη και του λειτουργικού κινδύνου.	Διαδικασίες για τον έλεγχο, σε μόνιμη βάση, της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών.	Γνωστοποίηση πληροφοριών με σκοπό την ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες.

3.4. Οι αλλαγές που δημιουργήθηκαν στους πυλώνες

Για να υπάρξει καλύτερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή της Βασιλείας II από τα πιστωτικά ιδρύματα, δημιουργήθηκαν αλλαγές στους τρεις πυλώνες:

Στον **Πυλώνα I**, προστίθεται η επιβάρυνση του λειτουργικού κινδύνου και ο πιστωτικός κίνδυνος υπολογίζεται με πολύπλοκες μεθοδολογίες που οδηγούν σε ατομικές αξιολογήσεις της πιστωτικής ικανότητας των πελατών της τράπεζας.

Στον **Πυλώνα II**, η Τράπεζα της Ελλάδος θέτει νέα διαδικασία εποπτείας σε μόνιμη βάση, διαθέτει απεριόριστη εξουσία στην παρέμβαση και επιβολή ποινών σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Στον **Πυλώνα III**, υπάρχουν λεπτομερείς υποχρεωτικές ποιοτικές και ποσοτικές δημοσιοποιήσεις των στοιχείων της τράπεζας.

3.5.Επιπτώσεις του νέου πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών (Βασιλεία II) στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος

Το πλαίσιο αυτό ενσωματώνει τις απαιτήσεις για κεφαλαιακή επάρκεια, τις απαιτήσεις για δημοσιοποίηση πληροφοριών και την εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών διαχείρισης κινδύνου.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, ως εποπτική αρχή του τραπεζικού τομέα, έχει καθορίσει ορισμένους κανόνες λειτουργίας για τις τράπεζες με σκοπό την προστασία των καταθετών και την διατήρηση της σταθερότητας σε ολόκληρο το χρηματοοικονομικό σύστημα. Οι κανόνες αυτοί, καλύπτουν το σύνολο των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες ώστε να μπορέσουν να απορροφήσουν τις τυχόν ζημιές. Από τους σημαντικότερους κανόνες λειτουργίας είναι αυτοί που αφορούν τα ελάχιστα κεφάλαια με τα οποία επιτρέπεται να λειτουργήσει μια τράπεζα. Τα λογιστικά κεφάλαια μιας τράπεζας υπολογίζονται με βάση λογιστικούς κανόνες ενώ τα οικονομικά κεφάλαια μιας τράπεζας υπολογίζονται με βάση τις μη αναμενόμενες ζημιές από τις δραστηριότητές της. Τέλος, τα εποπτικά κεφάλαια υπολογίζονται με βάση τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις εποπτικές αρχές. Η Βασιλεία II τροποποιεί την μέθοδο υπολογισμού των ελάχιστων κεφαλαίων μιας τράπεζας.

Η γρήγορη αύξηση του μεγέθους και της πολυπλοκότητας της αγοράς, προσέθεσε νέες διαστάσεις στην διαδικασία της χρηματοοικονομικής αποτελεσματικότητας και σταθερότητας. Οι πιο σημαντικές καινοτομίες είναι η τιτλοποίηση των απαιτήσεων και την χρήση πιστωτικών παραγώγων. Το νέο πλαίσιο δημιουργεί ρυθμίσεις για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν την τιτλοποίηση για να μεταφέρουν τον πιστωτικό κίνδυνο εκτός των ισολογισμών τους και αναγνωρίζει τα πιστωτικά παράγωγα ως μια τεχνική μείωσης του κινδύνου. Η διαδικασία αυτή, θα βοηθήσει στην πιο καλή κατανομή του κινδύνου μέσα στο τραπεζικό σύστημα. Μπορεί όμως, αυτός ο πιστωτικός κίνδυνος κατά την μεταφορά του να δημιουργήσει νέους και πιο σοβαρούς κινδύνους.

Τέλος, η Βασιλεία II δίνει μεγάλη σημασία στην διασπορά των πληροφοριών και αυτό φαίνεται από τον τρίτο πυλώνα ο οποίος αναφέρεται στην πειθαρχία της αγοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

«Οι συνέπειες της διαχείρισης του κινδύνου κατά την διάρκεια της τρέχουσας οικονομικής κρίσης»

4.1. Ορισμός της Οικονομικής Κρίσης

Στο παρελθόν οικονομική κρίση σήμαινε πως οι οικονομικές προσπάθειες των ανθρώπων ματαιώνονταν π.χ. λόγω πολέμου. Μετά την ανάπτυξη της βιομηχανίας, οικονομική κρίση σήμαινε ότι υπήρχε υπερπαραγωγή προϊόντων χωρίς να υπάρχει η αντίστοιχη ζήτηση για οποιονδήποτε λόγο π.χ. ανεργία.

4.2. Πως ξεκίνησε η οικονομική κρίση

Η αρχή της διεθνούς οικονομικής κρίσης αρχικά εμφανίστηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και κυρίως στον κλάδο των κατασκευών. Σήμερα, οι Η.Π.Α. παράγουν σχεδόν το ¼ του Παγκόσμιου προϊόντος αφού το Α.Ε.Π.(Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) τους, το 2007 ανήλθε σε 13,8 τρις δολάρια έναντι των 54,6 τρις του διεθνούς προϊόντος. Αν λάβουμε υπόψη μας, πως πολλές από τις αμερικάνικες πολυεθνικές δραστηριοποιούνται και εκτός συνόρων π.χ. Κίνα, Ινδία, μπορεί να ειπωθεί πως οι Η.Π.Α. συμβάλλουν σχεδόν στο 35% της ετήσιας διεθνούς παραγωγής. Άρα, αυτός είναι ο πιο βασικός λόγος για τον οποίο τα μακροοικονομικά προβλήματα των Η.Π.Α. επηρεάζουν άμεσα τον υπόλοιπο κόσμο.

4.3. Αναδρομή στην οικονομική κρίση

Τα μεγάλα κραχ δεν εκδηλώνονται ποτέ με τον ίδιο τρόπο. Διαφέρουν στο μέγεθος, στις αιτίες και στις επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία. Παρόλα αυτά έχουν όμως και ένα κοινό, την “χρηματοοικονομική φούσκα” δηλαδή την παράλογη και αφύσικη αύξηση των τιμών των μετοχών στο χρηματιστήριο, η οποία δεν ανταποκρίνεται στα πραγματικά κέρδη των εταιριών επομένως δεν έχει σχέση με τις οικονομικές δυνατότητες της επιχείρησης. Ο Ζακ Αταλί είπε πως “Σύντομα το χρηματιστήριο της Νέα Υόρκης, η εγγύηση της πιστωτικής πυραμίδας, θα καταρρεύσει” (*L'express, 2007*).

Το 1929, οι χρηματιστές έμπαιναν ανήσυχτοι στον “ναό του δολαρίου” διότι οι τιμές είχαν πέσει αισθητά κάτι που ήταν ασυνήθιστο για την Γουόλ Στριτ αφού για δέκα συνεχόμενα έτη οι τιμές είχαν ανοδική πορεία. Όμως μέσα σε 48 ώρες σημειώθηκε απώλεια 25% περίπου δηλαδή 8 εκατομμύρια δολάρια και μέσα σε 1 μήνα έφτασαν τα 39 εκατομμύρια. Έτσι όλοι οι επενδυτές της Γουόλ Στριτ άρχισαν να πουλούν τις μετοχές τους με αποτέλεσμα να ξεσπάσει η κρίση. Μέσα σε 3 μήνες οι μετοχές έχασαν το μισό της αξίας τους και η κρίση μεταφέρθηκε και στο τραπεζικό σύστημα. Αυτό συνέβη διότι, πρώτον οι τράπεζες είχαν δανείσει τεράστια ποσά σε εταιρίες του χρηματιστηρίου που κινδύνευαν με χρεοκοπία και δεύτερον είχαν αγοράσει μεγάλο αριθμό μετοχών που είχαν χάσει την αξία τους.

Το 1987, η Γουόλ Στριτ παρουσίασε την μεγαλύτερη πτώση που είχε σημειωθεί στην αγορά των μετοχών. Ο περισσότεροι επενδυτές είχαν την ελπίδα ότι οι τιμές θα παρουσίαζαν κάποια άνοδο ώστε να ανεβούν και οι μετοχές. Όμως κάτι τέτοιο δεν συνέβαινε και έτσι, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές των αμοιβαίων κεφαλαίων, άρχισαν αυτομάτως να ρίχνουν στην αγορά τεράστιες ποσότητες μετοχών και αυτό γιατί οι απώλειες ξεπερνούσαν το μέγιστο αποδεκτό επίπεδο. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, όλοι να πουλούν και κανείς να μην αγοράζει, δημιουργώντας μεγάλη ζημία στο χρηματιστήριο.

Το 1998, η κρίση που έπληξε την Γουόλ Στριτ, ξεκίνησε από την Νοτιοανατολική Ασία επειδή χώρες όπως η Ταϊλάνδη, Μαλαισία, Φιλιππίνες, γνώρισαν ραγδαία ανάπτυξη χάρη στα τεράστια ποσά που επένδυσαν σε Ιαπωνικές Τράπεζες και Αμερικάνικους Οργανισμούς.

Το 2001, έσκασε η φούσκα του internet. Ο πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας, Άλαν Γκρίνσπαν, θέλοντας να προστατεύσει τους επενδυτές, αποφάσισε

να προσανατολίσει τις επενδύσεις προς την αγορά ακινήτων. Έτσι, ακολουθώντας μια πολιτική με χαμηλά επιτόκια και χρηματοοικονομικά έξοδα, έκανε τους ανθρώπους να επενδύσουν στην γη.

Το 2005, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα αύξησε τα βασικά επιτόκια, τα οποία πρόσφατα είχε μειώσει, με αποτέλεσμα να απορυθμίσει το σύστημα και από τον Αύγουστο του 2007 να προκαλέσει σοβαρά προβλήματα στα θεμέλια του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Το 2007, έγινε η έναρξη της κρίσης. Η αναστροφή της τάσης της συνεχούς ανόδου των τιμών των ακινήτων στις Η.Π.Α. συνοδεύτηκε με την κρίση που υπήρξε στην αγορά για ενυπόθηκα δάνεια υψηλού κινδύνου. Η κρίση εξαπλώθηκε σε τράπεζες του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ελβετίας και της Γερμανίας, καθώς και σε επενδυτικές τράπεζες των Η.Π.Α., οι οποίες για να αποφύγουν την πτώχευση, αποφασίστηκε να εξαγοραστούν με την εγγύηση του Αμερικάνικου Δημοσίου με απόφαση της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας. Η απόφαση αυτή έδειξε πως οι αρμόδιες αρχές ήταν έτοιμες να αποτρέψουν κάποιον ενδεχόμενο κίνδυνο στο χρηματοοικονομικό σύστημα και κυρίως στον τραπεζικό τομέα.

Το 2008, οι μεγάλες αμερικάνικες και ευρωπαϊκές τράπεζες κατέρρεαν η μια μετά την άλλη. Οι Έλληνες τραπεζίτες καθυσόχαιζαν την ελληνική κοινωνία πως κάτι τέτοιο δεν θα συμβεί στην Ελλάδα λόγω της πολιτικής που ακολούθησαν όλα αυτά τα χρόνια. Μέχρι στιγμής, οι τράπεζες στην χώρα μας δεν αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα αλλά ανησυχούν διότι οι χώρες των Βαλκανίων (*Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία*) ακολουθούν αντίστροφη στρατηγική από αυτήν της Ελλάδας και αυτό γιατί οι Ελληνικές Τράπεζες αντλούν κεφάλαια από τους ομίλους στην Ελλάδα και τα μεταφέρουν στα υποκαταστήματά τους στις Βαλκανικές χώρες για να αποκομίζουν μεγαλύτερα κέρδη. Η εκδήλωση της οικονομικής κρίσης όμως και στις χώρες αυτές αύξησε τα επισφαλή δάνεια, δηλαδή δάνεια που δεν πρόκειται να αποπληρωθούν με αποτέλεσμα να σταματήσει να γίνεται αυτή η μεταφορά των κεφαλαίων μέχρι να περάσει η κρίση.

Η κατάληξη της οικονομικής κρίσης, εξαρτάται πλέον από την ικανότητα των Ασιατικών οικονομιών να πάρουν την σκυτάλη από τη Αμερική. Αυτό όμως θα αποτελέσει μια νέα ένδειξη της παρακμής της Δύσης, η οποία θα προοιωνίζεται την μετατόπιση του κέντρου τη οικονομίας από τις Η.Π.Α. στην Κίνα (*Ignacio Romonet, 2007*).

4.4. Οικονομική κρίση και Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οικονομική κρίση συνέπεσε 10 χρόνια μετά την εισαγωγή του ευρώ.

Η κρίση επηρεάζει την Ευρωπαϊκή Ένωση

- ως ένα συνεκτικό εισόδημα
- ως ένα σύνολο επιμέρους περιοχών και κρατών.

Έτσι, αναγνωρίζεται θετικά η ύπαρξη της ευρωζώνης σε αντίθεση με την κρίση καθώς και με την αντίδραση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Υπάρχει όμως η περίπτωση να εφαρμοστεί ο κίνδυνος διάσπασης της κοινής αγοράς και αυτό επειδή τα κράτη-μέλη έχουν λάβει ασυντόνιστα μέτρα.

4.5. Ελλάδα και η Οικονομική Κρίση του 2007

Από τα τέλη του 2007 η ελληνική οικονομία άρχισε να αναπτύσσεται με πιο αργούς ρυθμούς και κατά την διάρκεια του 2008 η μείωση της ανάπτυξης γινόταν όλο και πιο έντονη δημιουργώντας προβλήματα σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Η σταδιακή αυτή μείωση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας οφείλεται στην αποδυνάμωση κάποιων παραγόντων οι οποίοι επηρέαζαν θετικά την οικονομία καθώς και τις επιπτώσεις από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική αναταραχή λόγω της κρίσης.

Η ένταξη της Ελλάδας στην νομισματική ένωση έκανε τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά να είναι πιο αισιόδοξα για την αγορά χρηματικών τίτλων οι οποίοι θα τους έδιναν κέρδη γιατί πίστευαν στις συνθήκες χρηματοδότησης που επικρατούσαν, δηλαδή στα χαμηλά επιτόκια και στην διάθεση πιστώσεων. Έτσι, η οικονομία άρχισε να παρουσιάζει άνοδο μιας και πολλοί άρχισαν να επενδύουν σε κατοικίες.

4.6. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η διαχείριση της κρίσης

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσδιόρισε το επίπεδο των βασικών επιτοκίων έτσι ώστε να υπάρξει σταθερότητα στις τιμές στην ζώνη του ευρώ, δηλαδή να διατηρηθεί ο πληθωρισμός περίπου στο 2%. Για να γίνει αυτό έπρεπε να σταθεροποιηθούν οι μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες πληθωριστικές προσδοκίες σε επίπεδο ίδιο με τις τιμές. Έτσι κατά την διάρκεια του 2008 το επιτόκιο των πράξεων της κύριας αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος αυξήθηκε κατά 25 μονάδες με αποτέλεσμα να περιοριστούν οι διευκολύνσεις της νομισματικής πολιτικής στην ζώνη ευρώ. Όμως, επειδή υπήρξε υποχώρηση των πληθωριστικών πιέσεων, τα επιτόκια αναχρηματοδότησης άρχισαν να προσαρμόζονται σε αυτήν την υποχρέωση και τελικά μειώθηκαν κατά 300 μονάδες.

4.7. Πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης

Η αντιμετώπιση της κρίσης δεν είναι εύκολη για αυτό θα πρέπει να υπάρξει ένα κατάλληλο μείγμα νομισματικής πολιτικής και δημοσιονομικής πολιτικής και συντονισμός σε διεθνές επίπεδο.

Η νομισματική πολιτική είχε ως στόχο να μειώσει τα επιτόκια και να υπάρξει ρευστότητα στο σύστημα. Έτσι, η Ομοσπονδιακή Κεντρική Τράπεζα μείωσε τα επιτόκια από 5,5% (2007) σε 0,25% (2008). Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μέσα στο 2008, μείωσε τα επιτόκια από 4,25% σε 2,5%. Επιπλέον, διατέθηκαν δισεκατομμύρια ευρώ καθώς και δολάρια από τις κεντρικές τράπεζες για την παροχή ρευστότητας στην διατραπεζική αγορά επειδή οι εμπορικές τράπεζες δεν δάνειζαν η μια στην άλλη. Παρόλα αυτά, τα επιτόκια συνέχισαν να παραμένουν σε υψηλά επίπεδα με αποτέλεσμα να μην υπάρχει εμπιστοσύνη μεταξύ των τραπεζών και τα μεγαλύτερα χρηματιστήρια του πλανήτη να παρουσιάζουν μεγάλες απώλειες περίπου 50%.

Οι προσπάθειες για την στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών σε *ευρωπαϊκό, παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο* γίνονταν όλο και πιο έντονες καθώς η κρίση γινόταν εντονότερη.

Σε *ευρωπαϊκό επίπεδο*, οι αρχηγοί των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν πως αυτή η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση θα αντιμετωπιστεί μόνο με κάποιον συγκεκριμένο τρόπο και για αυτό εμπιστεύτηκαν την οικονομία όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία θα έδινε ώθηση στην χρηματοπιστωτική σταθερότητα ώστε να ανακάμψει η οικονομία. Για τον λόγο αυτόν συμφώνησαν πως υπάρχει ανάγκη για την καλύτερη ρύθμιση και εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση ώστε τα κράτη – μέλη της να επανέλθουν στους μεσοπρόθεσμους δημόσιους οικονομικούς στόχους τους σύντομα. Ακόμη, συμφώνησαν να στηρίζουν τα κράτη – μέλη που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο ισοζύγιο πληρωμών τους και τέλος η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και η Παγκόσμια Τράπεζα να διαθέσουν περίπου 25 δισεκατομμύρια ευρώ για να ενισχύσουν τον τραπεζικό τομέα και την χρηματοδότηση της οικονομίας στην Ευρώπη.

Σε *παγκόσμιο επίπεδο*, οι ηγέτες 20 χωρών (*Αργεντινής, Αυστραλίας, Βραζιλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Η.Π.Α., Ηνωμένου Βασιλείου, Ισπανίας, Ινδονησίας,*

Ινδίας, Κίνας, Καναδά, Μεξικού, Νότιας Αφρικής, Νότιας Κορέας, Ρωσίας, Σαουδικής Αραβίας, Τουρκίας) και η Ευρωπαϊκή Ένωση, πήραν σημαντικές αποφάσεις με σκοπό να αντιμετωπίσουν την οικονομική κρίση. Έτσι αποφάσισαν:

- i. να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη, την ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας,
- ii. να αποκαταστήσουν την λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την ροή των πιστώσεων,
- iii. να ενισχύσουν την χρηματοπιστωτική αγορά,
- iv. να χρηματοδοτήσουν τους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς ώστε να αντιμετωπίσουν την παρούσα κρίση και να προλάβουν μελλοντικές,
- v. να προωθήσουν το παγκόσμιο εμπόριο και τις επενδύσεις,
- vi. να αξιοποιήσουν τις επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από διάφορα προγράμματα ώστε να υπάρξει οικονομική ανάκαμψη.

Ακόμη συμφώνησαν να χορηγήσουν 1,1τρισεκατομμύρια δολάρια ώστε να στηρίξουν το εμπόριο και την οικονομική δραστηριότητα στις αναπτυσσόμενες οικονομίες καθώς και την ενίσχυση της ρευστότητας της παγκόσμιας οικονομίας.

Στην *Ευρωπαϊκή Ένωση* η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Ανάκαμψης, τα μέτρα για την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα καθώς και η ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας θα βοηθήσουν να ξεπεραστεί η οικονομική κρίση προσφέροντας 400δισεκατομμύρια ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της προσφοράς θα είναι για κρατικές εγγυήσεις, για την άντληση κεφαλαίων για τις τράπεζες και το υπόλοιπο για κεφαλαιακές ενισχύσεις και για την παροχή ρευστότητας.

4.8. Μέτρα αντιμετώπισης της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης

Οι εξελίξεις στην ελληνική οικονομία επηρέασαν αρνητικά την χρηματοοικονομική κατάσταση επομένως έπρεπε να ληφθούν ορισμένα μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης.

4.8.1. Τα κύρια μέτρα αντιμετώπισης της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης στη Ελλάδα

Η οικονομική κρίση μπορεί να αντιμετωπιστεί με τα μέτρα που έλαβε η Κυβέρνηση σύμφωνα με τα οποία:

- i. θα προβεί σε ουσιαστικό διάλογο με τους εργοδότες και με τους εργαζόμενους ώστε να μπορέσουν να λυθούν τα προβλήματα που αφορούν την απασχόληση,
- ii. θα προστατεύσει τις χαμηλές τάξεις και τους ηλικιωμένους και για τον λόγο αυτόν δεν θα πραγματοποιήσει αύξηση στο Φ.Π.Α. (φόρος προστιθέμενης αξίας),
- iii. θα αυξήσει τις χορηγήσεις σε εταιρίες του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα,
- iv. θα παρέχει εγγυήσεις ακόμα και σε εταιρίες που δεν έχουν την δυνατότητα να πάρουν δάνειο και
- v. θα ενισχύσει την χρηματοδότηση για νέες επενδύσεις σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας

1.8.2. Τα κύρια μέτρα αντιμετώπισης της χρηματοπιστωτικής οικονομικής κρίσης στον τραπεζικό τομέα

Η κρίση ξεκίνησε από τις αγορές των Η.Π.Α. και αργότερα επηρέασε όλο τον κόσμο. Όσο περνούσε ο καιρός τόσο πιο έντονη γινόταν η σοβαρότητα του προβλήματος και η κρίση πήρε διαφορετικές διαστάσεις. Όμως πριν από την κρίση επικρατούσε μια θετική ατμόσφαιρα στις αγορές και οι κτηματομεσιτικές αγορές συνεχώς κέρδιζαν αξία. Ακόμη η τιμή του πετρελαίου αυξανόταν και η ύπαρξη ξηρασίας προκάλεσε άνοδο στις τιμές των τροφίμων.

Η αντιμετώπιση της κρίσης χωρίζεται σε δύο μέρη τα οποία αφορούν την δράση των κεντρικών τραπεζών για την προστασία της υπάρχουσας ρευστότητας και την αναβάθμισή της καθώς και την δημοσιονομική πολιτική των εκάστοτε κυβερνήσεων.

Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να αντιμετωπιστεί η οικονομική κρίση αφορούν την εξασφάλιση της ρευστότητας για τις χρηματοπιστωτικές αγορές, την βελτίωση της κεφαλαιακής διόρθωσης των τραπεζών και την απαλλαγή τους από επικίνδυνα στοιχεία του ενεργητικού τους. Η απαλλαγή των επικίνδυνων στοιχείων από το ενεργητικό των τραπεζών μπορεί να γίνει μόνο εάν δημιουργηθεί μια τράπεζα η οποία θα απαλλάξει όλες τις εμπορικές τράπεζες από προβληματικά προϊόντα ώστε να μπορέσουν να ανακάμψουν.

Οι τράπεζες σχεδίαζαν να χορηγήσουν πίστωση στον κτηματομεσιτικό τομέα λόγω της ανοδικής πορείας της αγοράς, αποβλέποντας σε υψηλά κέρδη. Από τις πιστώσεις αυτές, θα μπορούσαν να επωφεληθούν και οι πελάτες με χαμηλό εισόδημα – χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα. Όταν αυξήθηκαν οι αξίες των κατοικιών, όσοι απέκτησαν κατοικίες με στεγαστικά δάνεια, δανειοδοτήθηκαν επιπλέον υποθηκεύοντας την επιπρόσθετη αξία. Οι τράπεζες δεν περίμεναν να γίνει πρώτα η αποπληρωμή των δανείων αυτών, αλλά έχοντας την αξία των υποθηκευμένων κατοικιών, προωθούσαν ομόλογα στην αγορά. Τα ομόλογα αυτά οι αγοραστές τα πουλούσαν στην αγορά στους επενδυτές.

Με την παραπάνω ενέργεια των τραπεζών, η κρίση δεν άργησε να φανεί. Ξεκινώντας από την πτώση της αξίας των κατοικιών όπου οι δανειολήπτες με χαμηλό εισόδημα, άρχισαν να αντιμετωπίζουν προβλήματα στην αποπληρωμή των δόσεων (επισφαλή δάνεια) με αποτέλεσμα οι τράπεζες να αρχίσουν να κατάσχουν τις κατοικίες. Αργότερα οι τράπεζες προώθησαν προς πώληση τις κατοικίες αυτές με

σκοπό να αποκτήσουν ρευστό, καταφέροντας έτσι να αυξήσουν την προσφορά αλλά να μειώσουν την αξία τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να σημειωθεί πτώση στα ομόλογα που βασίζονταν στα ενυπόθηκα δάνεια.

Το πρόβλημα ρευστότητας που αντιμετώπιζαν οι τράπεζες, έπρεπε να λυθεί με πίστωση από άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, πράγμα που προκάλούσε μια κατάσταση με μεγάλα ρίσκα. Επομένως, οι τράπεζες δεν είχαν την πρόθεση να δανειοδοτούν, με αποτέλεσμα να παρατηρηθεί σμίκρυνση στο οικονομικό σύστημα. Έτσι στις αγορές άρχισε να επικρατεί ένα κλίμα έλλειψης εμπιστοσύνης προς τις τράπεζες και όσες από αυτές παρουσίαζαν προβλήματα, άρχισαν να καταρρέουν.

Πίνακας Διαβάθμισης της Πιστοληπτικής Ικανότητας

Πίνακας 2

Κατηγορίες κινδύνου				
	Χαμηλός Πιστωτικός Κίνδυνος	Μέσος Πιστωτικός Κίνδυνος	Υψηλός Πιστωτικός Κίνδυνος	Μη διαβαθμισμένες
Κ	Χαμηλότετος πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με εξαιρετική πιστοληπτική ικανότητα.	Μέσος πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με μέτρια πιστοληπτική ικανότητα.	Αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με σημαντική χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα.	Εδώ κατατάσσονται οι δανειολήπτες για τους οποίους δεν είναι δυνατή η εκτίμηση της πιστοληπτικής τους ικανότητας.
λ	Χαμηλός πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με ιδιαίτερα καλή πιστοληπτική ικανότητα.	Σχετικά αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με σχετικά χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα.	Πολύ υψηλός πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με πολύ χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα.	
ί	Πολύ χαμηλός πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με πολύ καλή πιστοληπτική ικανότητα.	Αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα.	Υψηλότετος πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με εξαιρετικά χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα.	
μ	Χαμηλός πιστωτικός κίνδυνος και αποδίδεται σε δανειολήπτες με καλή πιστοληπτική ικανότητα.			

Πηγή: ICAP CREDIT RATING , ICAP CREDIT RISK MANAGEMENT , 2009

4.8.3. Οικονομική Κρίση και Επισφαλείς Χρηματοδοτήσεις

Η οικονομική κρίση επηρεάζει την συνολική οικονομική δραστηριότητα στον τόπο μας , δημιουργώντας συνθήκες για μείωση της έντασης του φαινομένου της οικονομικής κρίσης.

Τα σημαντικότερα θέματα που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα και προσπαθούν να τα αντιμετωπίσουν είναι η αύξηση του κόστους του χρήματος, η επιβράδυνση των ρυθμών της οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, η αύξηση των καθυστερήσεων και των προβλέψεων στους ισολογισμούς των τραπεζών. Επίσης, η συρρίκνωση της κατανάλωσης και η έλλειψη της ρευστότητας αυξάνουν την καθυστέρηση των δανειοδοτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων. Σήμερα, στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, το ποσοστό των δανείων σε καθυστέρηση αυξάνεται, πράγμα που οδηγεί τα πιστωτικά ιδρύματα σε μεγαλύτερες προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις, σε μικρότερο ύψος διαθέσιμων κεφαλαίων και σε μεγαλύτερο αριθμό διαγραφών δανείων (*αποσβέσεις*). Όλα αυτά δημιουργήθηκαν από τις επιπτώσεις της κρίσης σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα.

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα προσπαθεί να διαθέτει όσο το δυνατόν πιο χαμηλό επίπεδο επισφαλών δανειοδοτήσεων με αποτέλεσμα να υπάρχει η δυνατότητα για διάθεση των εξοικονομούμενων κεφαλαίων τα οποία θα χρησιμοποιούνταν για την κεφαλαιακή επάρκεια, για την ανάπτυξη και την αύξηση της κερδοφορίας τους. Τα Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα βρίσκονται σε καλύτερη κατάσταση από την εικόνα που παρουσιάζουν μεγάλες τράπεζες διεθνώς, οι οποίες θα καταφέρουν να αντιμετωπίσουν την κρίση μόνο αν λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την διαχείριση των επισφαλειών.

Για τον λόγο αυτόν, η χρήση των κατάλληλων μέτρων διαχείρισης των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων είναι αναγκαία, διότι μπορεί να προσφέρει σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα αποτελεσματική και έγκαιρη ενημέρωση και επικοινωνία με τους πιστούχους, να μειώσει το κόστος παρακολούθησης των ληξιπρόθεσμων οφειλών, να επιλέξει την καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, να εστιάσει σε πελάτες αυξημένου κινδύνου και τέλος να αυξήσει την παραγωγικότητα των εργασιών και να βελτιώσει την τεχνογνωσία για την επίλυση δύσκολων περιπτώσεων.

Ένα αποτελεσματικό σύστημα στην διαχείριση ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων ενός πιστωτικού ιδρύματος, βοηθά σημαντικά στην μείωση του αριθμού των πελατών οι οποίοι οδηγούνται σε νομικές διαδικασίες. Δηλαδή, κάθε πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να διαθέτει έμπειρο και ικανό προσωπικό, με συγκεκριμένο χαρτοφυλάκιο κινδύνου, που να ενημερώνεται συνεχώς με τα νέα χαρακτηριστικά των δανειοδοτήσεων ώστε να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους.

«Μελέτη περίπτωσης: Η Διαχείριση Κινδύνου από την Εμπορική Τράπεζα»

1. Ιστορία Εμπορικής Τράπεζας

Το **1886** ο Γρηγόριος Εμπεδοκλής ίδρυσε το τραπεζικό γραφείο του και το **1896** την “Τράπεζα Γρηγόριου Εμπεδοκλέους”.

Το **1907** η “Τράπεζα Γρηγόριου Εμπεδοκλέους” μετατράπηκε σε Ανώνυμη Εταιρία με επωνυμία “Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.” και το **1909** εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών.

Το **1923** ιδρύθηκε στο Λονδίνο η Commercial Bank of the Near East με υποκατάστημα σε Αλεξάνδρεια και Κωνσταντινούπολη.

Το **1941** ο Γρηγόριος Εμπεδοκλής αναχώρησε για την Νότιο Αμερική, όπου πέθανε το **1951**, και η διοίκηση αναπληρώθηκε από τους Μουλάκη και Βαφειάδη.

Η τράπεζα προχώρησε σε σημαντικές επενδύσεις σε ακίνητα και μετοχές εταιριών και το **1942** απέκτησε την πλειοψηφία των μετοχών της Ασφαλιστικής Εταιρίας Φοίνιξ.

Το **1952** την διοίκηση της τράπεζας ανέλαβε ο καθηγητής Στρατής Ανδρεάδης. Τα επόμενα χρόνια ακολούθησαν εξαγορές άλλων τραπεζών και εταιριών όπως η Ιονική και Λιανική Τράπεζα (1957), η ασφαλιστική εταιρία Ιονική (1958), η Τράπεζα Πειραιώς (1962), η Τράπεζα Αττικής (1964), η Βιομηχανία λιπασμάτων, χυμών και κονσερβών, η Ιονική Ξενοδοχειακή, τα Ναυπηγεία Ελευσίνος (1957 - 1965).

Το **1971** ιδρύθηκαν θυγατρικές τράπεζες σε Παρίσι και Φρανκφούρτη.

Το **1975** η τράπεζα περιήλθε στον έλεγχο του Ελληνικού Δημοσίου και ο Στρατής Ανδρεάδης απομακρύνθηκε από την διοίκηση και ορίστηκε Κυβερνητικός Εκπρόσωπος.

Το **1976** αυξήθηκε το μετοχικό κεφάλαιο και την πλειοψηφία των μετοχών την απέκτησαν οι δημόσιοι οργανισμοί.

Την δεκαετία του **1990** ίδρυσε και άλλες χρηματοπιστωτικές εταιρίες και ελεγκτάθηκε στην Κύπρο όπου ίδρυσε και υποκαταστήματα. Μεταξύ **1991 και 1992** η Τράπεζα πούλησε επτά από τις θυγατρικές της.

Το 1995 η Τράπεζα εξαγόρασε το 51% της ασφαλιστικής εταιρίας Metrolife.

Το 1997 μεταβίβασε την πλειοψηφία των μετοχών της Τράπεζας Αττικής και το 1999 η Ιονική τράπεζα πουλήθηκε στην Alpha Bank.

Το 2000 η Γαλλική Τράπεζα Credit Agricole εισήλθε στο μετοχικό κεφάλαιο της Εμπορικής με ποσοστό 6,7%.

Το 2001 ιδρύθηκε η θυγατρική της Εμπορικής Τράπεζας στην Κύπρο με όνομα “Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Κύπρου”.

Το 2002 η Credit Agricole αύξησε το ποσοστό της στο μετοχικό κεφάλαιο της Εμπορικής Τράπεζας σε 8,74%.

Το 2004 απορροφήθηκαν συνολικά δέκα θυγατρικές εταιρίες στο πλαίσιο ανάπτυξης του Ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας.

Το 2006 η Credit Agricole εκδήλωσε ενδιαφέρον για την εξαγορά της Εμπορικής Τράπεζας με στόχο να αναλάβει το 40% των μετοχών της. Η Διυπουργική Επιτροπή Αποκρατικοποιήσεων αποφάσισε να πουλήσει τις μετοχές που είχε το Δημόσιο μετά της πρόταση της Credit Agricole. Η θετική ανταπόκριση της Ελληνικής Κυβέρνησης για την πώληση αυτού του ποσοστού του Δημοσίου, προκάλεσε αντιδράσεις μεταξύ των εργαζομένων της Εμπορικής Τράπεζας, οι οποίοι δεν επιθυμούσαν την ιδιωτικοποίησή της αλλά και της αντιπολίτευσης που θεώρησε την τιμή της πώλησης χαμηλή και επιθυμούσε και άλλη προσφορά. Τελικά, η Credit Agricole απέκτησε το 71,97% του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορικής Τράπεζας, η οποία περιήλθε στον έλεγχο της ενώ το υπόλοιπο ποσοστό είναι διασκορπισμένο περίπου σε 46000 μετόχους.

2.1. Γενικές Πληροφορίες για την Εμπορική Τράπεζα

Η Εμπορική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1907 και είχε την έδρα της στον Δήμο Αθηναίων. Η λειτουργία της διέπεται από τις διατάξεις του Νόμου 2190/1920 περί ανωνύμων εταιριών και τις διατάξεις των ειδικών νόμων περί πιστωτικών ιδρυμάτων.

Η επωνυμία της είναι “Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. και στη αγγλική γλώσσα “Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος S.A.” για συναλλαγές με το εξωτερικό.

Σύμφωνα με την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της, η Τράπεζα μπορεί να ιδρύσει καταστήματα, πρακτορεία και γραφεία αντιπροσωπείας σε οποιοδήποτε μέρος τη Ελλάδας καθώς και στο εξωτερικό τηρώντας τις απαραίτητες

διατάξεις που ορίζει ο νόμος. Ακόμη, η Τράπεζα δραστηριοποιείται στην Ελλάδα καθώς και στο εξωτερικό για λογαριασμό της και για λογαριασμό τρίτων ή σε συνεργασία με άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα προσφέροντας ένα πλήρες φάσμα παραδοσιακών και σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων κι υπηρεσιών, που καλύπτουν τις αποταμιευτικές, χρηματοδοτικές και επενδυτικές ανάγκες της πελατείας.

Η Εμπορική Τράπεζα είναι η Τρίτη σε μέγεθος Ελληνική τράπεζα και διαθέτει δίκτυο καταστημάτων που αριθμεί τα 400.

Ο Όμιλος της Εμπορικής Τράπεζας απασχολεί περίπου 8200 άτομα. Επιπλέον μέσω του νέου της μετοχικού κεφαλαίου έχει πρόσβαση σε μια σημαντική τεχνογνωσία και ένα διεθνές δίκτυο που απλώνεται σε περίπου 70 χώρες, μιας και η Credit Agricole, είναι ένας από τους μεγαλύτερους χρηματοοικονομικούς ομίλους διεθνώς.

Ο Όμιλος της Εμπορικής Τράπεζας είναι ένας από τους πιο δυναμικούς ομίλους στον χρηματοοικονομικό τομέα και προφέρει μια μεγάλη ποικιλία από προϊόντα και υπηρεσίες, μέσω της τράπεζας και των θυγατρικών εταιριών όπως για παράδειγμα επενδυτική τραπεζική, τραπεζική και χρηματοδοτική μίσθωση (*leasing*), πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (*factoring*), ασφάλειες, τραπεζοασφάλειες, διαχείριση διαθεσίμων θεσμικών επενδυτών (*asset management*), διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων, διαχείριση χαρτοφυλακίου κινητών αξιών, ανάπτυξη και διαχείριση ακινήτων και καταναλωτική πίστη.

Η επιχειρηματική επιτυχία της Εμπορικής Τράπεζας συνδέεται με την υπεύθυνη συμπεριφορά της προς τους μετόχους, τους πελάτες, το ανθρώπινο δυναμικό, τους προμηθευτές, την κοινωνία και το φυσικό περιβάλλον. Για να υπάρξει αυτή η επιτυχία έχουν εφαρμοστεί σωστά οι ακόλουθες αρχές:

- i. συμμόρφωση με το εθνικό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και εποπτείας των τραπεζών
- ii. λειτουργία και προώθηση της διαφάνειας
- iii. υποστήριξη και σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων
- iv. σεβασμός και εφαρμογή των εργασιακών δικαιωμάτων
- v. λειτουργία με περιβαλλοντική υπευθυνότητα.

2.2. Η πορεία της Εμπορικής Τράπεζας κατά την διάρκεια του 2008

Τα αποτελέσματα του 2008 της Εμπορικής Τράπεζας επηρεάστηκαν από το συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον. Παρόλα αυτά η Εμπορική Τράπεζα, διατήρησε έντονη εμπορική δραστηριότητα. Το χαρτοφυλάκιο των χορηγήσεων της αυξήθηκε σημαντικά σε όλους τους τομείς δραστηριότητας, με συνολική ετήσια αύξηση άνω του 21%.

Τα *καθαρά έσοδα* των τραπεζικών εργασιών, τα οποία ήταν 757εκτομμύρια ευρώ, επηρεάστηκαν αρνητικά από την μείωση των επιτοκιακών περιθωρίων της Ελληνικής αγοράς και από το αυξημένο κόστος της ρευστότητας λόγω της χρηματοοικονομικής κρίσης. Για αυτό εφαρμόστηκε μια νέα τιμολογιακή πολιτική σε όλα τα δανειακά χαρτοφυλάκια με στόχο να βελτιωθούν τα επιτοκιακά περιθώρια και να προσαρμοστούν στις συνθήκες της αγοράς που επικρατούν, την παρούσα χρονική περίοδο.

Τα *λειτουργικά έξοδα*, τα οποία ήταν 66εκατομμύρια ευρώ, παραμένουν υπό έλεγχο ώστε να μπορέσουν να σταθεροποιηθούν στα σημερινά επίπεδα. Σημαντικός παράγοντας για αυτήν την σταθεροποίηση των εξόδων είναι η μείωση του προσωπικού από 5.748 σε 5.506 άτομα.

Το *ύψος των προβλέψεων* για απομειώσεις δανείων ήταν 474εκατομμύρια ευρώ. Η πολιτική που ακολουθεί η Εμπορική Τράπεζα δείχνει πως μπορεί να αντιμετωπίσει τις σημερινές της δυσκολίες και είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει τις μελλοντικές δυσκολίες.

Πίνακας 3

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ 2008			
Βασικά Μεγέθη Ομίλου			
Σε εκατομμύρια ευρώ (€)	2008	2007	Διαφορά σε ποσοστό (%)
Καθαρά Έσοδα από τόκους	648,7	751,0	-13,6%
Καθαρά Έσοδα προμηθειών	127,5	154,1	-17,3%
Λοιπά Έσοδα	-19,5	34,8	-156,0%
Σύνολα Καθαρών Εσόδων	756,8	940,0	-19,5%
Δαπάνες προσωπικού	-395,9	-391,3	1,2%
Αποσβέσεις	-32,4	-33,4	-3,0%
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	-194,0	-187,9	3,2%
Προβλέψεις	-493,3	-233,6	111,2%
Έξοδα μετασχηματισμού	-44,0	-47,9	-8,1%
Σύνολο Εξόδων	-1159,6	-894,0	29,7%
Κέρδη – Ζημιές Συνεχιζόμενων Δραστηριοτήτων	-402,9	45,9	-
Κέρδη μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων	0	47,7	-
Έσοδα από συγγενείς δραστηριότητες	6,7	0,2	-
Κέρδη – Ζημιές προ φόρων	-396,2	93,9	-
Φόροι περιόδου	-95,7	-20,9	-
Κέρδη μετά από φόρους και δικαιώματα μειοψηφίας	-491,8	73,4	-

Πηγή: Εμπορική Τράπεζα, 2009

3. Θυγατρικές Εταιρίες Εμπορικής Τράπεζας

Στον όμιλο που ανήκει η Εμπορική Τράπεζα έχουν ενοποιηθεί οι παρακάτω θυγατρικές εταιρίες :

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑΣ	ΧΩΡΑ ΣΥΣΤΑΣΗΣ
ΕΜΠΟΡΙΚΙ BANK – GERMANY GMBH	ΓΕΡΜΑΝΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΙ BANK – BULGARIA A.D.	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΙ BANK – ALBANIA S.A.	ΑΛΒΑΝΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ LEASING A.E.	ΕΛΛΑΔΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΙ BANK CYPRUS	ΚΥΠΡΟΣ
ΕΜΠΟΡΙΚΙ VENTURE CAPITAL DEVELOPED MARKETS LTD	ΚΥΠΡΟΣ
ΕΜΠΟΡΙΚΙ VENTURE CAPITAL EMERGING MARKETS LTD	ΚΥΠΡΟΣ
ΕΜΠΟΡΙΚΙ GROUP FINANCE P.L.C.	Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	ΕΛΛΑΔΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΙ BANK – ROMANIA S.A.	ΡΟΥΜΑΝΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ASSET MANAGEMENT A.E.Δ.Α.Κ.	ΕΛΛΑΔΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ Α.Ε.	ΕΛΛΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΑΚΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΠΛΑΣΤΙΚΗΣ ΥΛΗΣ Α.Ε.	ΕΛΛΑΔΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΜΕΣΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ	ΕΛΛΑΔΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΖΩΗΣ	ΕΛΛΑΔΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ CREDICOM A.E.	ΕΛΛΑΔΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ Α.Ε.Α.Ε.Γ.Α.	ΕΛΛΑΔΑ

Πηγή: Εμπορική Τράπεζα , 2009

Η ΕΜΠΟΡΙΚΙ BANK CYPRUS, κατά την διάρκεια του πρώτου τριμήνου 2008, προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά 2,6 εκατομμύρια ευρώ εκδίδοντας 1.550.976 νέες μετοχές. Το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας, η οποία κάλυψε εξολοκλήρου την αύξηση αυτή, αυξήθηκε κατά 0,74%.

Η ΕΜΠΟΡΙΚΙ BANK – BULGARIA A.D., κατά την διάρκεια του δεύτερου τριμήνου 2008, προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ύψους 10 εκατομμυρίων ευρώ εκδίδοντας 19.558.300 νέες μετοχές. Την αύξηση αυτή κάλυψε πλήρως η Εμπορική Τράπεζα.

Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ CREDICOM A.E. προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά 18 εκατομμύρια ευρώ, στην οποία συμμετείχε η Εμπορική Τράπεζα καταβάλλοντας 9εκατομμύρια ευρώ.

Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ BANK – ALBANIA S.A. κατά την διάρκεια του τρίτου τριμήνου 2008 προχώρησε σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά 11,5 εκατομμύρια ευρώ εκδίδοντας 14.161 νέες μετοχές. Την αύξηση αυτήν την κάλυψε πλήρως η Εμπορική Τράπεζα.

Στις 10 Οκτωβρίου 2008, ολοκληρώθηκε η μεταβίβαση 3.400.000 μετοχών της ΕΜΠΟΡΙΚΗ LEASING A.E. από την Εμπορική Τράπεζα έναντι 11 εκατομμυρίων ευρώ.

Η θυγατρική εταιρία ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ Α.Ε.Α.Ε.Γ.Α. ενσωματώθηκε στις οικονομικές καταστάσεις της Εμπορικής Τράπεζας την 1^η Ιανουαρίου 2008.

4. Τομείς Δραστηριότητας της Εμπορικής Τράπεζας

Ο όμιλος της Εμπορικής Τράπεζας έχει σαν κύριο στοιχείο του την πληροφόρηση κατά επιχειρηματικό τομέα. Έτσι, η οργανωτική δομή της και το εσωτερικό σύστημα πληροφόρησής της, περιλαμβάνει τους εξής τομείς :

- i. *την λιανική τραπεζική*, η οποία περιλαμβάνει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που απευθύνονται σε ιδιώτες, ελεύθερους επαγγελματίες, μικρές επιχειρήσεις και μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- ii. *την χονδρική τραπεζική*, η οποία περιλαμβάνει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που απευθύνονται σε μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις και στον τομέα της ναυτιλίας.
- iii. *τις ασφαλιστικές εργασίες και την διαχείριση κεφαλαίων*, οι οποίες περιλαμβάνουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του χαρτοφυλακίου των πελατών της εταιρίας Asset Management καθώς και τα ασφαλιστικά προϊόντα που παρέχονται από τις ασφαλιστικές εταιρίες του ομίλου
- iv. *την επενδυτική τραπεζική και το treasury*, τα οποία περιλαμβάνουν τις χρηματοπιστηριακές και τις συμβουλευτικές εργασίες για θέματα που έχουν σχέση με την κεφαλαιαγορά καθώς και τις δραστηριότητες του dealing room της τράπεζας.

5. Δραστηριότητα της Εμπορικής Τράπεζας

Η κύρια δραστηριότητα της Εμπορικής Τράπεζας είναι οι τραπεζικές εργασίες που διενεργούνται μέσω των καταστημάτων. Οι παρεχόμενες τραπεζικές εργασίες περιλαμβάνουν την αποδοχή καταθέσεων όλων των τύπων, την παραχώρηση δανείων και πιστωτικών διευκολύνσεων, τις υπηρεσίες διενέργειας μεταφοράς χρημάτων, την διαχείριση πληρωμών (*επιταγές*), την έκδοση προεξοφλήσεων και εγγυήσεων, εμπορικών πιστωτικών εντολών, τις υπηρεσίες διευκόλυνσης ξένου συναλλάγματος καθώς και άλλες βοηθητικές υπηρεσίες. Αυτό συνεπάγεται πως πρόκειται για μια ολοκληρωμένη εμπορική τράπεζα που λειτουργεί πάνω σε ίση βάση με τις εμπορικές τράπεζες του ίδιου ιδιωτικού τομέα.

5.1. Τραπεζικές Υπηρεσίες

Οι υπηρεσίες που παρέχει η Εμπορική Τράπεζα είναι οι ακόλουθες:

Καταθέσεις: Η τράπεζα προσφέρει ασφαλή διέξοδο στους καταθέτες που θέλουν να τοποθετήσουν τα χρήματά τους και να είναι σε θέση να αξιοποιούν τους πόρους αποδοτικά και με ασφάλεια. Οι κατηγορίες των λογαριασμών που προσφέρονται ως μέρος των εργασιών που έχουν σχέση με τις καταθέσεις στην τράπεζα, περιλαμβάνουν:

- α. τρεχούμενους λογαριασμούς, δηλαδή καταθετικούς λογαριασμούς για φυσικά πρόσωπα με κάποια προνόμια όπως καρτέ επιταγών, δυνατότητα υπερανάληψης*
- β. λογαριασμούς ταμιευτηρίου, δηλαδή καταθετικούς λογαριασμούς για φυσικά πρόσωπα και τα χρήματα που έχουν κατατεθεί και είναι ανά πάσα στιγμή διαθέσιμα*
- γ. λογαριασμούς καταθέσεων με προειδοποίηση 7 ημερών, δηλαδή για καταθέσεις με συγκεκριμένη προθεσμία λήξης*
- δ. λογαριασμούς καταθέσεων με προειδοποίηση από 1 μήνα μέχρι 3 μήνες*
- ε. λογαριασμούς καταθέσεων με προειδοποίηση άνω των 12 μηνών και*
- στ. λογαριασμούς καταθέσεων που αφορούν καταθέσεις με προθεσμία 12 μηνών και πάνω.*

Δανειοδοτήσεις: Οι δανειοδοτικές εργασίες των τραπεζών γίνονται από εξειδικευμένα μέλη και αφορούν τις εξής κατηγορίες δανείων:

- α. *βραχυπρόθεσμα*, τα οποία εκδίδονται για περίοδο ενός χρόνου
- β. *μεσοπρόθεσμα*, τα οποία εκδίδονται για περιόδους από 2 έως 5 χρόνια
- γ. *μακροπρόθεσμα*, τα οποία εκδίδονται για περιόδους από 5 έως 15 χρόνια.

Δραστηριότητες σε σχέση με το εξωτερικό: Η Εμπορική Τράπεζα, μέσω της υπηρεσίας εξωτερικών συναλλαγών, προσφέρει όλα τα είδη υπηρεσιών για ξένο συνάλλαγμα όπως:

- α. αγοραπωλησίες ξένου συναλλάγματος
- β. διενέργεια πληρωμών σε ξένο συνάλλαγμα
- γ. αποδοχή καταθέσεων σε ξένο νόμισμα
- δ. εμβάσματα στο εξωτερικό.

Διαχείριση Διαθεσίμων: Η υπηρεσία διαχείρισης διαθεσίμων αφορά την καθημερινή διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού της Εμπορικής Τράπεζας, δηλαδή την διαχείριση της ρευστότητάς της με ενεργό διαπραγμάτευση των πλεονασμάτων της στην εγχώρια διατραπεζική αγορά χρήματος. Επίσης, η υπηρεσία αυτή είναι υπεύθυνη για την συνεχή παρακολούθηση και διαχείριση του επιτοκιακού κινδύνου που αναλαμβάνει η Τράπεζα. Επιπλέον, κάνει συναλλαγές στην αγορά ξένου συναλλάγματος με αγοραπωλησίες ξένων νομισμάτων παράδοσης και προθεσμίας, δηλαδή καλύπτει την συναλλαγματική θέση της τράπεζας από τις συναλλαγές ξένων νομισμάτων με τους πελάτες.

Εμπορικές Δραστηριότητες: Η Εμπορική Τράπεζα έχει καταστεί ο μεγαλύτερος προμηθευτής λιπασμάτων και είναι ο κατεξοχήν προμηθευτής πατατόσπορου καθώς και ένας από τους κύριους προμηθευτές βασικών αγροτικών εντομοκτόνων. Τα προϊόντα που προμηθεύει ο εμπορικός κλάδος της τράπεζας προέρχονται από τους Οίκους “Zeneca Argo” και “Haifa Chemical”.

Ασφάλειες: Η Εμπορική Τράπεζα σε συνεργασία με την διεθνή ασφαλιστική εταιρία Allianz της Γερμανίας, παρέχει ένα ευρύ φάσμα ασφαλιστικών υπηρεσιών. Το 1993 η διεύθυνση της τράπεζας σύναψε συμφωνία με το γερμανικό συγκρότημα Allianz Insurance, μέσω των θυγατρικών εταιριών στην Ελλάδα και έτσι η τράπεζα διορίστηκε γενικός αντιπρόσωπος και για την Κύπρο. Έτσι, η τράπεζα άρχισε να προσφέρει ένα πλήρες φάσμα προϊόντων γενικής ασφάλειας όπως:

- α. γενική ασφάλεια εργοδότη για ενέργεια υπαλλήλων
- β. προσωπική ασφάλεια ατυχημάτων
- γ. ασφάλεια πυρός
- δ. ασφάλεια κλοπής
- ε. ταξιδιωτική ασφάλεια
- στ. γενική ασφάλεια ευθυνών
- ζ. ομαδική ασφάλεια ζωής.

5.2. Πίνακας Επιτοκίων

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται τα επιτόκια της Εμπορικής Τράπεζας όπως έχουν διαμορφωθεί αυτήν την χρονική περίοδο.

Πίνακας 4

Επιτόκια 25/9/2009

ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	
Επενδυτικό Ταμειντήριο	1,25%
Προνομιακός Λογαριασμός	1,10%
PREMIUM Αποταμειντικός	έως 3,40%
Προνομιακός Μισθοδοσίας	έως 3,25%
Μισθοδοσίας	2,50%
Προνομιακός Επιχειρήσεων	0,20% έως 1,30%
Επιτόκιο Τρεχούμενων Λογαριασμών	0,20%
ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	
Βασικό Επιτόκιο Χορηγήσεων	6,00%
Βασικό Επιτόκιο Δανείων	6,25%
Ειδικό Επιτόκιο Επενδύσεων	6,25%
Επαγγελματικό Εξοπλισμού	7,50% έως 7,50%
Βασικό Επιτόκιο Στεγαστικών Δανείων (κυμαινόμενο)	5,75%
Βασικό Επιτόκιο Στεγαστικών δανείων (σταθερό 1 χρόνο)	5,00%
Βασικό Επιτόκιο Στεγαστικών δανείων (σταθερό 3 χρόνια)	5,70%
Βασικό Επιτόκιο Στεγαστικών δανείων (σταθερό 5 χρόνια)	5,80%
Βασικό Επιτόκιο Στεγαστικών δανείων (σταθερό 7 χρόνια)	6,20%
Βασικό Επιτόκιο Στεγαστικών δανείων (σταθερό 10 χρόνια)	6,50%
Βασικό Επιτόκιο Στεγαστικών δανείων (σταθερό 15 χρόνια)	4,80%
Βασικό Επιτόκιο Στεγαστικών δανείων (σταθερό 20 χρόνια)	5,00%
Βασικό Επιτόκιο Στεγαστικών δανείων (σταθερό 25 χρόνια)	5,20%
Στεγαστικό Προστασίας	2,10%
CASH4U (χωρίς εξασφαλίσεις)	10,00% έως 7,50%
CASH4U (με εξασφαλίσεις)	Έως 3,00%
Βασικό Επιτόκιο Καταναλωτικών Δανείων	10%
Ανοιχτό Δάνειο	14,25% έως 10,50%
Δάνειο Αυτοκινήτου (κυμαινόμενο)	9,25%
Δάνειο Αυτοκινήτου (σταθερό)	9,00%
Εμποροκάρτα VISA ή MASTERCARD	15,25%
Εμποροκάρτα (6 πρώτοι μήνες)	10%
Εμποροκάρτα (λοιπή περίοδος)	13,25%
Προνομιακό Μεταφοράς Υπολοίπου Πιστωτικών Καρτών	5,90%

Πηγή: Εμπορική Τράπεζα

6. Παρεχόμενες Χρηματιστηριακές Υπηρεσίες

Η Εμπορική Τράπεζα είναι μέλος του ομίλου της Credit Agricole S.A., ενός ομίλου που διατηρεί ισχυρές ρίζες αμοιβαιότητας με τους πελάτες του, προσφέροντας σε αυτούς ένα υψηλό επίπεδο σε προϊόντα και υπηρεσίες μέσω ενός διεθνούς δικτύου που καλύπτει 60 χώρες σε 5 Ηπείρους.

Η Διεύθυνση Χρηματιστηριακών Εργασιών της Εμπορικής Τράπεζας, παρέχει στους πελάτες της σύγχρονες χρηματιστηριακές υπηρεσίες τόσο στο Ελληνικό Χρηματιστήριο όσο και στα Διεθνή Χρηματιστήρια.

Οι παρεχόμενες χρηματιστηριακές υπηρεσίες της Εμπορικής Τράπεζας είναι οι εξής:

- α. Οι συναλλαγές στην αγορά μετοχών στο Χρηματιστήριο Αξιών, όπου περιλαμβάνονται οι συναλλαγές τοις μετρητοίς και οι συναλλαγές με πίστωση 3ημερών.

Οι χρηματιστηριακές εντολές των πελατών του δικτύου της Τράπεζας γίνονται είτε από τους ίδιους τους πελάτες μέσω μια σύγχρονης ηλεκτρονικής εφαρμογής διαπραγμάτευσης η οποία τους παρέχει την αίτηση , τις τιμές των μετοχών και τα νέα της αγοράς , είτε από ειδικά εκπαιδευμένους υπαλλήλους της Τράπεζας της Ελλάδος οι οποίοι διαβιβάζουν τις εντολές από το κατάστημά τους στο Χρηματιστήριο μέσω του internet.

- β. Οι συναλλαγές στην αγορά παράγωγων προϊόντων το Χρηματιστήριο Αξιών.

Οι εντολές των πελατών της Τράπεζας καταχωρούνται συνολικά είτε από τους ίδιους τους πελάτες μέσω μιας σύγχρονης ηλεκτρονικής εφαρμογής διαπραγμάτευσης παράγωγων προϊόντων είτε από τους διαπραγματευτές των παράγωγων προϊόντων μετά από τηλεφωνική επικοινωνία.

- γ. Οι συναλλαγές σε διεθνείς αγορές για μετοχές και παράγωγα προϊόντα.

Οι εντολές των πελατών της Τράπεζας διαβιβάζονται συνολικά στην Διεύθυνση Χρηματιστηριακών Εργασιών.

δ. Η θεμελιώδης και τεχνική ανάλυση.

Το δίκτυο των καταστημάτων της Τράπεζας και οι πελάτες της Διεύθυνσης Χρηματοστηριακών Εργασιών, λαμβάνουν καθημερινά και μια φορά την εβδομάδα δελτία όπου αναλύεται η πορεία της εγχώρια αγοράς και των βασικών δεικτών.

ε. Οι αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου.

Οι πελάτες της Τράπεζας, οι οποίοι έχουν χρηματιστηριακό κωδικό μπορούν να λάβουν μέρος σε αυξήσεις του μετοχικού τους κεφαλαίου μέσω της Διεύθυνσης Χρηματοστηριακών Εργασιών.

7. Κυριότεροι Επενδυτές

Οι κυριότεροι επενδυτές της Εμπορικής Τράπεζας όπως παρουσιάστηκαν κατά την χρονική περίοδο 2008 – 2009 φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5

Συνοπτική κατάσταση των κυριότερων επενδυτών της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος	
Μέτοχοι	Ποσοστό (%)
Credit Agricole S.A.	82,479%
Θυγατρικές Εταιρίες Εμπορικής Τράπεζας	0,0001%
Ταμεία, Οργανισμοί, Επιμελητήρια, Χρηματιστήριο	5,957%
Ιδρύματα, Δήμοι, Εκκλησίες	0,112%
Ελληνικές Τράπεζες	0
Ελληνικές Εταιρίες Αμοιβαίων Κεφαλαίων	0
Έλληνες Μεγαλομέτοχοι (μεμονωμένοι – εταιρίες)	1,118%
Εταιρίες και Αμοιβαία Κεφάλαια Εξωτερικού	5,662%
Τράπεζες Εξωτερικού	0,184%
Ξένοι μεγαλομέτοχοι (μεμονωμένοι)	0,015%
Ξένοι μεγαλομέτοχοι (εταιρίες)	0,046%
Έλληνες μικρομέτοχοι (μεμονωμένοι – εταιρίες)	4,427%
Σύνολο	100%

Πηγή: Εμπορική Τράπεζα, 2009

8. Η Οικονομική – Πιστωτική κρίση και η Πιστοληπτική Ικανότητα μέσα στη Εμπορική Τράπεζα

Σύμφωνα με τον Ζορζ Ποζέ, διευθύνων σύμβουλο της Credit Agricole, η στρατηγική του ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας έχει αλλάξει λόγω της κρίσης και έχει προσαρμοστεί σε νέα δεδομένα και απαιτήσεις. Από την πρώτη στιγμή της κρίσης, αποφάσισαν να προσπαθήσουν να διαχειριστούν αυτήν την κρίση βασιζόμενοι στη πρόνοια. Έτσι, αύξησαν το μετοχικό κεφάλαιο, διαφοροποίησαν το προφίλ των κινδύνων και εμφάνισαν όλες τις ζημιές από την επενδυτική τράπεζα. Για να πετύχουν τους στόχους τους συγχώνευσαν τα τμήματα διαχείρισης κεφαλαίων και μείωσαν τις δαπάνες, πρώτον γιατί η οικονομία θα ανακάμψει και δεύτερον γιατί θέλουν να παραμείνουν ανταγωνιστικοί. Τα τελευταία χρόνια κατάφεραν να απαλείψουν τον ισολογισμό της τράπεζας, να μεταβιβάσουν τις θυγατρικές που επιβάρυναν την Τράπεζα με επιπλέον κινδύνους και να δώσουν περισσότερη σημασία στις τραπεζικές εργασίες με σκοπό να αναπτυχθούν.

Παρόλο που η Εμπορική Τράπεζα βρίσκεται σε μια δύσκολη περίοδο, δεν εξετάζεται το ενδεχόμενο πώλησής της (Ζορζ Ποζέ, Μάρτιος 2009). Για τον λόγο αυτόν, όλες οι λειτουργίες της πρέπει να προσαρμοσθούν σε νέα δεδομένα. Αυτό που απασχολεί την Τράπεζα αυτήν την περίοδο είναι να αντιμετωπίσουν, στην συνέχεια να θεραπεύσουν τις εσωτερικές τους αδυναμίες ή οποιαδήποτε άλλα προβλήματα παρουσιαστούν και τέλος να μπορέσουν να ξεπεράσουν την κρίση και να βρεθούν σε πλεονεκτική θέση. Αυτό θα το πετύχουν με τον επανακαθορισμό της στρατηγικής της, η οποία έχει σκοπό να αυξήσει την αποτελεσματικότητα του δικτύου και των υπηρεσιών της.

Κατά την διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης, ο τραπεζικός οργανισμός δεν μπορεί να ασχοληθεί με όλους τους τομείς αλλά πρέπει να επιλέξει έναν τομέα στον οποίο, το προσωπικό θα είναι πιο εξειδικευμένο και αποδοτικό μειώνοντας έτσι το αριθμό των δραστηριοτήτων που δεν είναι αποδοτικές στους κινδύνους. Θα δημιουργηθούν, δηλαδή λίγοι όμιλοι μεγαλύτερου μεγέθους αλλά με μικρότερο φάσμα δραστηριοτήτων. Επιπλέον, οι τράπεζες θα πρέπει να λειτουργούν με περισσότερα κεφάλαια πράγμα που θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών. Επομένως, συμπεραίνεται πως μετά την κρίση, η Εμπορική Τράπεζα θα χρειαστεί 2 με 3 χρόνια ώστε να ανακτήσει την κερδοφορία της. Τα μέτρα κερδοφορίας της Εμπορικής Τράπεζας είναι κυρίως

απολογιστικά και επηρεάζονται από τους παράγοντες που επικρατούν την συγκεκριμένη χρονική περίοδο είτε θετικά είτε αρνητικά. Μία τράπεζα που έχει λίγες πιθανότητες να χρεοκοπήσει, τότε είναι μια ασφαλέστερη τράπεζα και κατά συνέπεια την προτιμούν περισσότεροι πελάτες για να τοποθετούν τους αποταμιευτικούς τους πόρους.

Η πιστοληπτική ικανότητα μιας τράπεζας είναι ένα μη αναμενόμενο μέτρο της χρηματοοικονομικής υγείας ενός τραπεζικού οργανισμού και προσδιορίζεται με υψηλή μελλοντική αποδοτικότητα υπό εξέταση του οργανισμού με ένα διασφαλισμένο και διεθνώς αποδεκτό επίπεδο κινδύνου (*Π. Καπόπουλος, Οκτώβριος 2008*). Η πιστοληπτική ικανότητα της Εμπορικής Τράπεζας προσδιορίζεται και από την αξία της μετοχής της.

9. Διαχείριση Επισφαλών Απαιτήσεων στην Εμπορική Τράπεζα

Στην βιομηχανία και στο εμπόριο το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεων γίνεται με πίστωση. Οι πιστώσεις που παρέχονται στους πελάτες, χωρίς εξασφαλίσεις, συνήθως υπερβαίνουν το 50% του τζίρου της επιχείρησης. Η καθυστέρηση των πληρωμών, λόγω των οικονομικών δυσκολιών του κάθε πελάτη ή η πιθανή πτώχευσή του, δημιουργούν απρόβλεπτες καταστάσεις στον οικονομικό προγραμματισμό της Εμπορικής Τράπεζας. Έτσι, η πρόληψη του κινδύνου γίνεται μέσα από τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του κάθε πελάτη.

Οι νέες αγορές και οι νέοι πελάτες, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, καθώς και η διεθνοποίηση των συναλλαγών μπορεί να δημιουργήσουν νέους κινδύνους για αυτό πρέπει να ελεγχθούν με προσοχή. Ο έντονος ανταγωνισμός, εντός και εκτός Ελλάδας, οδηγεί στην αύξηση της διάρκειας της πίστωσης με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο πιστωτικός κίνδυνος και να δημιουργείται μεγαλύτερο κόστος για τον προμηθευτή.

Κάθε περίοδος οικονομικής ύφεσης παρουσιάζει υψηλές τάσεις για πτωχεύσεις. Οι πτωχεύσεις αυτές δημιουργούν συνεχόμενες αντιδράσεις με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να αντιμετωπίζουν προβλήματα πληρωμών και προβλήματα ρευστότητας. Έτσι, δημιουργούνται μεγάλες οικονομικές απώλειες από επισφαλείς απαιτήσεις ώστε να δημιουργείται η ανάγκη για ασφάλιση των πιστώσεων της επιχείρησης του κάθε πελάτη. Αυτό συμβαίνει γιατί οι λογαριασμοί των απαιτήσεων είναι περιουσιακό στοιχείο το οποίο αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό ποσοστό του ενεργητικού της επιχείρησης.

Κάθε επιχείρηση παρουσιάζει διαφορές στην δομή της, στις μεθόδους λειτουργίας της από άλλες παρόμοιες επιχειρήσεις και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο έτσι ώστε να αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο οι ανάγκες της κάθε μιας. Εάν μία επιχείρηση καταναλώνει τους πόρους της, δηλαδή το ανθρώπινο δυναμικό και τα κεφάλαιά της, προσπαθώντας να εισπράξει τις επισφαλείς απαιτήσεις της, τότε θα πρέπει να αποκτήσει την κατάλληλη τεχνογνωσία και τον κατάλληλο χρόνο πράγμα που σημαίνει ότι θα της δημιουργηθούν μεγάλα έξοδα. Για τον λόγο αυτόν, η Εμπορική Τράπεζα μέσω της Euler Hermes Emproiki, μιας εταιρίας του ομίλου της, παρέχει αξιοπιστία, εμπειρία και οργάνωση αναλαμβάνοντας την ευθύνη να ασφαλίσει τις σχετικές απαιτήσεις αποδεσμεύοντας τις παραγωγικές μονάδες της επιχείρησης.

10. Μέτρα Αντιμετώπισης της Οικονομικής Κρίσης

Για να μπορέσει η Εμπορική Τράπεζα να βελτιώσει την παραγωγικότητά της και να προσαρμόσει την βάση του κόστους της στο νέο οικονομικό περιβάλλον, προχώρησε στην άμεση υλοποίηση ορισμένων μέτρων τα οποία αφορούν:

- i. Την μείωση των γενικών και διοικητικών δαπανών περίπου 21% μέχρι το 2011
- ii. Την αναδιάρθρωση και την μετεγκατάσταση του δικτύου των καταστημάτων της εστιάζοντας σε περιοχές με μελλοντικές προοπτικές. Έτσι, τα καταστήματα που βρίσκονται σε μη κερδοφόρες περιοχές έκλεισαν. Επιπλέον αναμένεται να ανασταλεί η λειτουργία 57 καταστημάτων, να μετεγκατασταθούν 33 καταστήματα σε πιο κερδοφόρες περιοχές και θα ξεκινήσει η λειτουργία 22 νέων καταστημάτων σε περιοχές με υψηλές προοπτικές όπως στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη
- iii. Την συγκέντρωση όλων των κεντρικών υπηρεσιών με στόχο την βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της. Οι κεντρικές υπηρεσίες θα μεταφερθούν σε κτίριο εκτός του κέντρου των Αθηνών με σκοπό την στέγαση του προσωπικού καθώς αυτή την στιγμή το προσωπικό της Τράπεζας στεγάζεται σε 20 κτίρια στο κέντρο της Αθήνας. Με τον τρόπο αυτόν, θα μειωθούν τα λειτουργικά έξοδα και θα βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα, η ασφάλεια και η παραγωγικότητα
- iv. Την συνέχιση του προγράμματος εθελούσιας εξόδου, το οποίο ξεκίνησε το 2007. Αυτό το μέτρο αφορά περίπου 1500 θέσεις εργασίας που θα περικοπούν περίπου σε 3 χρόνια
- v. Τον εκσυγχρονισμό της διαδικασίας αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας
- vi. Την αναθεώρηση των διαδικασιών της διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού. Αφορά βελτιωμένες διαδικασίες εσωτερικών μετακινήσεων με στόχο την τοποθέτηση των κατάλληλων ατόμων στην κατάλληλη θέση και την κάλυψη συγκεκριμένων και μελλοντικών αναγκών.

11. Η Εφαρμογή της Συνθήκης της Βασιλείας II στην Εμπορική Τράπεζα

Όλες οι τράπεζες θα πρέπει να εφαρμόσουν ένα νέο θεσμικό πλαίσιο σχετικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια. Η Εμπορική Τράπεζα εφαρμόζει τους τρεις πυλώνες ως εξής:

ΠΥΛΩΝΑΣ I: γίνεται υπολογισμός των ελάχιστων εποπτικών κεφαλαίων της.

ΠΥΛΩΝΑΣ II: γίνονται εποπτικές πρακτικές της εφαρμογής της Βασιλείας II.

ΠΥΛΩΝΑΣ III: δημιουργούνται απαιτήσεις αναφορών προς την εποπτική αρχή.

Έτσι, η Βασιλεία II αναβαθμίζει σημαντικά την διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και εισάγει την έννοια του λειτουργικού κινδύνου. Αυτό σημαίνει πως όταν χορηγείται ένα δάνειο, θα πρέπει να υπάρχει διαβάθμιση του κινδύνου και όσο πιο χαμηλός είναι ο κίνδυνος τόσο χαμηλότερα θα είναι τα εποπτικά κεφάλαια που θα δεσμευθούν για το συγκεκριμένο δάνειο.

12. Κύριες Επιτροπές στην Εμπορικής Τράπεζας

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εμπορικής Τράπεζας έχοντας ως στόχο την αποτελεσματικότερη και ασφαλέστερη λειτουργία της, έχει δημιουργήσει ορισμένες επιτροπές στις οποίες έχει αναθέσει συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Οι επιτροπές αυτές είναι οι ακόλουθες:

Επιτροπή Ελέγχου, η οποία παρακολουθεί και αξιολογεί μια φορά τον χρόνο την αποτελεσματικότητα του συστήματος του Εσωτερικού Ελέγχου, επιβλέπει και αξιολογεί τις διαδικασίες κατάρτισης των ετήσιων δημοσιευμάτων και περιοδικών οικονομικών καταστάσεων.

Επιτροπή Διαχείρισης κινδύνων, η οποία έχει επαρκής γνώσεις και εμπειρία στον τομέα διαχείρισης των κινδύνων.

Επιτροπή Αμοιβών και Αξιολόγησης Management, η οποία καθορίζει την πολιτική της τράπεζας στο θέμα των αμοιβών και των λοιπών παροχών.

Επιτροπή Ανάπτυξης Λιανικής Τραπεζικής, η οποία ασχολείται με τον συντονισμό των ενεργειών της γενικής διεύθυνσης ανάπτυξης εργασιών λιανικής τραπεζικής, με την διαμόρφωση των προτάσεων της εμπορικής πολιτικής της Τράπεζας στην Ελλάδα και τέλος με την δημιουργία ενός ενιαίου πλάνου πωλήσεων από όλα τα κανάλια της Τράπεζας.

Επιτροπή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, η οποία αξιολογεί και στηρίζει τα προγράμματα που αφορούν την ενίσχυση ασθενών κοινωνικών ομάδων και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Ακόμη, ασχολείται με την αξιολόγηση φιλανθρωπικών προγραμμάτων καθώς και με την εποπτεία για τις χορηγήσεις τη Τράπεζας.

13. Διαχείριση κινδύνου στην Εμπορική Τράπεζα

Η Εμπορική Τράπεζα τα τελευταία χρόνια έχει επενδύσει σημαντικά στην παρακολούθηση, την ανάλυση και την διαχείριση των κινδύνων πράγμα που φαίνεται στην υψηλή αξιολόγηση της πιστοληπτικής της επιφάνειας σε σχέση με άλλες τράπεζες. Ακόμη, έχει επενδύσει σε νέα και εξελιγμένα συστήματα και σε ανθρώπινο δυναμικό επειδή η ακριβής γνώση και διαχείριση των κινδύνων είναι σημαντική για το τραπεζικό management και θέτει τις σωστές βάσεις για την σωστή ανάπτυξη της Τράπεζας.

Το Risk Management, μαζί με τις τεχνολογικές εξελίξεις, δημιουργεί ένα νέο πεδίο στο τραπεζικό κλάδο το οποίο θα επηρεάσει θετικά την σχέση της τράπεζας με τους μετόχους αλλά και την σχέση με όλους τους κοινωνικούς εταίρους.

13.1. Μέτρα Διαχείρισης Κινδύνου

Η αυξημένη πολυπλοκότητα των πιστωτικών κινδύνων αποτελεί πρόκληση για τα σύγχρονα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία προσπαθούν να τους αντιμετωπίσουν μέσα σε ένα χρηματοπιστωτικό περιβάλλον που συνεχώς αλλάζει. Έτσι, η εμπορική τράπεζα ανέπτυξε μοντέλα διαβάθμισης της πελατείας ανάλογα με τον πιστωτικό κίνδυνο με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν διάφοροι ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες για την Τράπεζα. Οι ενδογενείς παράγοντες έχουν σχέση με την εξυπηρέτηση βασικών επιχειρησιακών στόχων όπως η καλύτερη επιλογή πελατείας και η καλύτερη τιμολόγηση του κινδύνου. Οι εξωγενείς παράγοντες έχουν σχέση με τις δομικές εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την τραπεζική αγορά όπως την εισαγωγή των κανόνων της Βασιλείας II, την εισαγωγή των χρηματοοικονομικών και λογιστικών προτύπων.

Οι μεταβολές αυτές έχουν σκοπό να διαχειριστούν αποτελεσματικότερα τον πιστωτικό κίνδυνο και την διαφανή πληροφόρηση των κεφαλαιαγορών και των εποπτικών αρχών σχετικά με την ποιότητα της διαχείρισης. Ακόμα, αποτελούν εργαλεία για την διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος καθοδηγώντας τις τράπεζες προς την βελτίωση των διαδικασιών της διαχείρισης κινδύνου. Αυτές οι νέες τεχνικές διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου υιοθετήθηκαν από την Εμπορική Τράπεζα όχι μόνο για την καλύτερη εκτίμηση των απαιτούμενων εποπτικών κεφαλαίων αλλά και για την κατάλληλη αντιμετώπιση του ανταγωνισμού.

Τα εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης του κινδύνου που εφαρμόζει η Εμπορική Τράπεζα, έχουν ως σκοπό να προσεγγίσουν τις πιθανότητες να μην εκπληρωθούν οι υποχρεώσεις πληρωμής για τα στοιχεία του ενεργητικού της. Δηλαδή γίνεται αξιολόγηση της παρούσας αλλά και τα μελλοντικής οικονομικής κατάστασης του αντισυμβαλλομένου και αντιστοιχίζεται σε μια κλίμακα όπου εμφανίζονται τα επίπεδα της πιθανότητας να μην εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις πληρωμής τους.

13.2. Ανάλυση Διαχείρισης Κινδύνου από την Εμπορική Τράπεζα

Οι κύριες ασχολίες του ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας έχουν σχέση με την χρήση χρηματοοικονομικών προϊόντων και χρηματοοικονομικών παραγώγων. Ο όμιλος δέχεται καταθέσεις από πελάτες σε διάφορες χρονικές περιόδους προσφέροντας σταθερά και κυμαινόμενα επιτόκια. Έτσι, επενδύει τα κεφάλαια αυτά με στόχο να έχει απόδοση πάνω από τα προσφερόμενα επιτόκια. Ακόμη, για να αυξήσει την απόδοση αυτή, συγκεντρώνει βραχυπρόθεσμες καταθέσεις και προσφέρει υψηλότερα επιτόκια για μακροχρόνιες καταθέσεις και παράλληλα διατηρεί την απαραίτητη ρευστότητα ώστε να καλύψει τις υποχρεώσεις που θα προκύψουν.

Η οικονομική κρίση, η οποία εξελίσσεται και εξαπλώνεται κάθε μέρα όλο και περισσότερο, δημιουργεί σημαντικές αλλαγές στον τομέα της διαχείρισης των κινδύνων. Οι αλλαγές αυτές, οφείλονται στα υψηλά επίπεδα μεταβλητότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών που επηρεάζουν τις μελλοντικές οικονομικές επιδόσεις. Ο κύριος στρατηγικός στόχος του ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας είναι η αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων που αναλαμβάνει, ώστε να εξασφαλίσει την αποτελεσματική χρήση των κεφαλαίων της σε σχέση με την ανάληψη των κινδύνων και με την ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Η Εμπορική Τράπεζα, μέσω του ομίλου στον οποίο ανήκει, κατά την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων της, είναι εκτεθειμένη σε διάφορους κινδύνους. Οι πιο σημαντικοί από τους κινδύνους αυτούς είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος συγκέντρωσης, ο κίνδυνος ρευστότητας, ο κίνδυνος επιτοκίου του επενδυτικού χαρτοφυλακίου και ο κίνδυνος αγοράς του εμπορικού χαρτοφυλακίου.

Η διαχείριση των κινδύνων εστιάζεται στην αντιμετώπιση της αβεβαιότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών και επιδιώκει να ελαχιστοποιήσει την ενδεχόμενη αρνητική τους επίδραση.

Πιστωτικός κίνδυνος: Ο κύριος στόχος του ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας είναι η αποτελεσματική διαχείριση των συνολικών κινδύνων που αναλαμβάνει ώστε να εξασφαλιστεί η αποδοτική χρήση των κεφαλαίων σε σχέση με την διάθεση ανάληψης του κινδύνου καθώς και με την ανάπτυξη της επιχείρησης. Επίσης, σημαντική προτεραιότητα έχει η ανάπτυξη των εσωτερικών εργαλείων εκτίμησης του κινδύνου τα οποία προσδιορίζουν το επίπεδο του κινδύνου το οποίο συνδέεται με την δανειοληπτική ικανότητα των οφειλετών που βασίζεται στα

χαρακτηριστικά κάθε κινδύνου. Η προσπάθεια της ανάπτυξης των εσωτερικών εργαλείων εκτίμησης του κινδύνου και ο προσδιορισμός του επιπέδου, που προέρχονται από το εποπτικό πλαίσιο του Πυλώνα II της Βασιλείας II, αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια της Τράπεζας. Η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου βασίζεται σε συνεχείς και λεπτομερείς διαδικασίες για την λήψη πιστωτικών αποφάσεων οι οποίες εξασφαλίζουν την ορθή αξιολόγηση της φερεγγυότητας των πελατών της, στην αποτελεσματικότητα και στην τμηματοποίηση του πιστωτικού χαρτοφυλακίου καθώς και στην τιμολόγηση του κινδύνου ανάλογα με το μέγεθός του.

Κίνδυνος συγκέντρωσης: Δημιουργείται από την άνιση κατανομή των πιστωτικών ανοιγμάτων σε συγκεκριμένες ομάδες αντισυμβαλλομένων, σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές ή χώρες και σε συγκεκριμένους τομείς δραστηριότητας.

Σημαντικό ρόλο στην αξιολόγηση του κινδύνου έχει η ανάπτυξη εργαλείων εσωτερικής αξιολόγησής τους τα οποία προσδιορίζουν το επίπεδο του κινδύνου που συνδέεται με την φερεγγυότητα των δανειοληπτών. Τα μοντέλα εσωτερικής διαβάθμισης του κινδύνου χωρίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- i. Την πιστοληπτική αξιολόγηση – βαθμολόγηση εταιρικών πελατών, η οποία γίνεται με ένα ειδικό σύστημα βαθμολόγησης
- ii. Την μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου πελατών λιανικής, η οποία γίνεται με μια ειδική εφαρμογή πινάκων βαθμολογίας ανά πιστωτική διευκόλυνση για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και με μια ειδική εφαρμογή πινάκων βαθμολογίας συμπεριφοράς για τους ιδιώτες. Οι πίνακες αυτοί παρακολουθούνται από την Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων και σε συνεργασία με την Credit Agricole, μέσω διάφορων διαδικασιών ελέγχου, επικύρωσης και διακρίβωσης
- iii. Την θέσπιση ορίων, όπου έχουν εγκριθεί συνολικά και ατομικά όρια για την μέγιστη έκθεση των αντισυμβαλλομένων σε κάποιον κίνδυνο. Η στενή παρακολούθηση του πιστωτικού χαρτοφυλακίου έχει επιτευχθεί με την παρακολούθηση των πιστώσεων που χορηγούνται και με την παρακολούθηση των δεικτών έγκαιρης προειδοποίησης των χαρτοφυλακίων των πελατών με συστηματικούς και ειδικούς ελέγχους

- iv. Την πολιτική σχηματισμού προβλέψεων, η οποία ασχολείται με την πραγματοποίηση πρόσθετων συλλογικών προβλέψεων μιας και οι επισφαλείς προβλέψεις αυξήθηκαν λόγω της οικονομικής κρίσης

Κίνδυνος της αγοράς: Ο κίνδυνος αυτός προέρχεται από την μεταβολή του fair value, ενός χρηματοοικονομικού μεγέθους, εξαιτίας των μεταβολών στις τιμές της αγοράς. Ο κίνδυνος της αγοράς για την Εμπορική Τράπεζα προκύπτει κυρίως από τις δραστηριότητές της στην αγορά των τίτλων εκδόσεως του Ελληνικού Δημοσίου. Ένα σημαντικό μέρος της διαχείρισης του κινδύνου της αγοράς είναι η στρατηγική αντιστάθμισης που έχει σκοπό την κάλυψη της έκθεσης σε κίνδυνο επιτοκίων με αποτέλεσμα να μειώνεται ο συνολικός κίνδυνος της αγοράς.

Ο κίνδυνος της αγοράς διαχωρίζεται σε *trading* χαρτοφυλάκια όπου συμπεριλαμβάνονται οι θέσεις που αφορούν αγοραίες συναλλαγές στις οποίες ο όμιλος της Εμπορικής Τράπεζας ενεργεί σαν κύριο μέρος με τους πελάτες ή με την αγορά και σε *non-trading* χαρτοφυλάκια όπου αποτελούνται από επενδύσεις που είναι διαθέσιμες για πώληση.

Η Τράπεζα παρακολουθεί καθημερινά τον κίνδυνο της αγοράς για το εμπορικό χαρτοφυλάκιο των συναλλαγών και το διαθέσιμο χαρτοφυλάκιο προς πώληση. Η Τράπεζα χρησιμοποιεί εσωτερικά συστήματα παρακολούθησης για την αξιολόγηση του κινδύνου βάση της μέγιστης δυνητικής ζημιάς (*Value at Risk – Var*) που μπορούν να δημιουργηθούν κάτω από κανονικές συνθήκες για τα διαθέσιμα χαρτοφυλάκια προς πώληση. Για τον έλεγχο που αναλαμβάνει η Τράπεζα, επιβάλλει συνολικό όριο Var για διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο. Το *Var* είναι μια από τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την μέτρηση και τον έλεγχο του κινδύνου της αγοράς και εφαρμόζονται στο *trading* και στο *non-trading* χαρτοφυλάκιο. Η μέθοδος *Var* είναι μιας στατιστικής βάσης υπολογισμός των δυνητικών ζημιών στο τρέχον χαρτοφυλάκιο που προέρχονται από αντίθετες κινήσεις της αγοράς.

Κίνδυνος ρευστότητας – κίνδυνος επιτοκίου στο χαρτοφυλάκιο της τράπεζας: Είναι ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος που προκύπτει από αντιστοιχία στις περιόδους λήξης μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού. Ο κίνδυνος της ρευστότητας αναφέρεται στην ενδεχόμενη αδυναμία του ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας να εκπληρώσει τις μελλοντικές υποχρεώσεις που έχουν σχέση με χρηματοοικονομικά μέσα και συναλλαγές.

Η Εμπορική Τράπεζα παρακολουθεί και διαχειρίζεται τον κίνδυνο της ρευστότητας και τον κίνδυνο του επιτοκίου εφαρμόζοντας μεθοδολογίες και πρότυπα

για τον υπολογισμό των ανισορροπιών σχετικά με τα επιτόκια και την ρευστότητα. Επίσης, η Εμπορική Τράπεζα έχει δημιουργήσει ορισμένα όρια και εφαρμόζει διάφορα σενάρια για ακραίες συνθήκες με σκοπό να εκτιμηθεί η επίδραση επί των καθαρών εσόδων από τους τόκους, η επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων και η έλλειψη ρευστότητας. Η Τράπεζα ελέγχει και διαχειρίζεται τον κίνδυνο της ρευστότητας μέσα από την χρήση και τον έλεγχο, α) του υπολογισμού στον λογαριασμό κατώτατων αποθεματικών όπως καθορίζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος και β) τους δείκτες ρευστότητας που καθορίζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος αλλά και από κανόνες της Εμπορικής Τράπεζας.

Ειδικοί κίνδυνοι: Είναι οι κίνδυνοι τους οποίους πρέπει να αντιμετωπίσει η Εμπορική Τράπεζα και αφορούν τον μετασχηματισμό της τράπεζας όπου οι καθυστερήσεις για την υλοποίηση των παρεμβάσεων κατά την διάρκεια της αναδιάρθρωσης, θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στα αποτελέσματα και στην χρηματοοικονομική θέση του ομίλου.

Η διαχείριση των κινδύνων, εκτός του πιστωτικού κινδύνου, γίνεται από την Κεντρική Υπηρεσία Διαχείρισης Διαθεσίμων η οποία λειτουργεί με συγκεκριμένους κανόνες που έχουν εγκριθεί από την Διοίκηση. Η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου γίνεται από το Συμβούλιο Πιστωτικής Πολιτικής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τέλος, αναλύοντας τον κίνδυνο και το πως αυτός εμφανίζεται στα τραπεζικά ιδρύματα, μπορεί να ειπωθεί πως κάθε μορφή κινδύνου πρέπει να αντιμετωπιστεί με τα κατάλληλα μέτρα από την διαχείριση του κινδύνου ώστε να μην δημιουργούνται προβλήματα στην οικονομία. Βασικός παράγοντας της σημερινής οικονομικής κρίσης που υπάρχει στην χώρα μας είναι η λανθασμένη διαχείριση των κινδύνων που δημιουργήθηκαν στα τραπεζικά ιδρύματα.

Επίσης, πρέπει να αναφερθεί πως η Εμπορική Τράπεζα είναι μια από τις τράπεζες στην χώρα μας που παρουσιάζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα στην παρούσα οικονομική κρίση. Για το λόγο αυτό, η διαχείριση κινδύνου που εφαρμόζεται στην Εμπορική Τράπεζα πρέπει να καταφέρει να αντιμετωπίσει τους κινδύνους της ώστε να ανακτήσει την κερδοφορία της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✓ www.google.gr
- ✓ www.emporiki.gr
- ✓ Αλέξιος Σ. Αντωνόπουλος (1999), "Τραπεζικές Πιστοδοτήσεις", Αθήνα
- ✓ Δρ. Π. Κιόχος, Δρ. Γ. Παπανικολάου, Α. Κιόχος (2003), " Διαχείριση χαρτοφυλακίων και χρηματοοικονομικών κινδύνων", Σύγχρονη εκδοτική, Αθήνα
- ✓ Δρ. Π. Κιόχος , Δρ. Γ. Παπανικολάου (2000), "Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες", 4^η έκδοση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
- ✓ Δρ. Π. Κιόχος, Δρ. Γ. Παπανικολάου, Δρ. Γ. Θάνος, Α. Κιόχος (2002), "Χρηματοοικονομική διοίκηση και οικονομία", Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα
- ✓ Έκθεση Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (2008)
- ✓ Stephen Haag, Maeve Cumming, Donald J. McCubbrey (2004), "Management information systems for the information Age", 4th edition, McGraw Hill Companies
- ✓ Carol V. Brown , E. Wainright Martin , Daniel W. Dettayes , Jeffrey A. Ttoffer, William C. Perkins (2002), " Managing information technology", 4th edition, Prentice Hall by Person Education, November/December 2008, 'The corporate board member survey 2008. What directors think', magazine: corporate board member special issue.
- ✓ Καρράς Αντώνης, Risk Manager Εμπορικής Τράπεζας
- ✓ Κυριάκου Μαρία, Σύμβουλος Πελατείας Ιδιωτών Εμπορικής Τράπεζας